

SLOVENSKI

Poročevalec

Uredništvo in tiskarna: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 111, telefon št. 23-522 do 23-528. Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 111, telefon št. 23-522 do 23-528. Oglasi: Ljubljana, Titova cesta št. 1, telefon št. 21-894. Za Ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-833. Poštne predaje št. 22. Tekoči račun št. 2-357. Mesečna naročnina 300 din.

NEENAKI BOJ EGIPTA

Egiptovski narod se pogumno upira tehnično in številčno močnejšemu sovražniku v Port Saidu — Pri bojih s padalci je sodelovalo tudi da sta Port Said in Port Fuad zavzeta

Kairo, 6. nov. (Tanjug). Po zadnjih poročilih so pri Port Saidu srčite borbe proti ostankom padalskih skupin, ki so včeraj poskusile desant na tem področju. V bojih so se egiptovski vojski pridružili tudi drugi ljudje. Poročila kairskih vojskih dopisnikov pravijo, da so se britanske, francoske in izraelske čete takoj po uničenju prve padalske skupine skušale izkrcati na področju Port Saída. Medtem je prišel tretji nalet padalcev. V prizadevanjih, da bi streljali sovražnikove napade, je sodelovalo vse prebivalstvo. Več sovražnikovih vojakov je padlo do jezera Manzalah. Egiptovski vojski in civilisti so napadli to sovražnikovo skupino in jo skušali obkoliti. Agresorji so streljali na vse strani. Mnogi so se utapljali v vodah slanih jezer, ki obkrožajo Port Said.

V pubečnih krogih se je zvedelo, da so francoske, britanske in izraelske sile zavzele položaje na Sinajskem polotoku, pripravljajoč s te strani napad na Sueški prekop. Isti krogi pravijo, da so britanski padalci iz Akabe sodelovali v prvem izraelskem napadu v noči 29. oktobra. V resnici so bili to ti, ki so izvedli desant na sredini Sinajskega polotoka. Prav tako zanesljivo vedo za množično sodelovanje francoskega letalstva v izraelsko-egiptovskih bojih na Sinajskem polotoku. To dovoli priča o skupni organizaciji napada proti Egiptu, pravijo v Kairu. V Kairu so sinoči zanikali, da bi bili, kakor je izjavil britanski predsednik Eden, Port Said ponudil vdajati. Sporočilo pravi, da je bila prva skupina padalcev, ki so jo spustili v Port Fuad, Gemil in Gabano, popolnoma uničena in da so bile čez dan borbe z ostanki druge skupine. V Kairu pravijo, da je

današnjem sporočilu britansko-francoskega poveljstva je rečeno, da so se francoski in britanski komandosi davi izkrcali na obeh straneh vhoda v Sueški prekop iz Sredozemlja. Komandosi skušajo skupaj s padalci, ki so se včeraj spustili na tem področju, skleniti obroč okrog severnega vhoda v Sueški prekop, v katerega bi prišla Port Said in Port Fuad skupaj z važnimi pomorskimi napravami na tem področju. V sporočilu britansko-francoskega poveljstva je rečeno, da so se v bližini Port Saída izkrcali trije britanski pomorski oddelki komandosov, ki imajo tudi tanke. En oddelke francoskih komandosov se je izkrcal

in Port Fuadu. Trdijo, da so bila ipkrcavanja komandosov in poznejši ukrepi teh enot uspešni. Samo v začetku izkrcavanja so komandosi zadeli ob močnejši odpor. Francosko uradno sporočilo, objavljeno v Parizu, pravi, da so francoske čete zavzele Port Fuad in vzhodni del Port Saída. Zavzeti so bili tudi železniška postaja, mestna plinarna, več uravnih poslopij in poslopja, ki jih je nekdanji imela britanska admiraliteta. Sporočilo govori tudi o močni letalski dejavnosti pri Port Saído, katere namen je v glavnem podpreti kopenske čete. Nekaj zastopnik britanske mornarice na Malji je povedal, da pri današnjih izkrcanjih ni bil ujet niti en Britanec in da britanske ladje v Sredozemlju niso utrpeli nikake škode. Britanski piloti, ki so se vrnili s poletov nad Port Saído, izjavljajo, da je egiptovsko letalstvo danes močno bombardiralo letališče v Port Saído, ki so ga včeraj zavzele britanske in francoske padalske čete. Zastopnik francoskega poveljstva na Cipru je izjavil danes popoldne, da so francoske čete napredovale 16 km južno od Port Saída proti El Quantari.

Anglo-francosko skupno poveljstvo je nočjo sporočilo, da so padalske čete in enote komandosov zavzele Port Said. Za nekaj ur pred tem so sporočili, da so francosko-britanske čete zavzele Port Fuad. S tem imajo v svojih rokah severni vhod v Sueški prekop. Po zadnjem sporočilu francoskega obrambnega ministrstva, prodirajo francoske in britanske čete sedaj ob Sueškem prekopu v smeri Ismailije.

ČSR in Indija dojeta čete Praga, 6. nov. Kot poroča praški radio, je češkoslovaški zunanji minister Vaclav David poslal danes generalnemu sekretarju OZN Hammarskjöldu brzojavko, ki pravi, da na podlagi resolucije OZN »ČSR sodeluje v akciji OZN za ustavev vojnih operacij v Egiptu in da je oboroženim silam OZN na razpoložbo bataljon svojih oboroženih sil. New Delhi, 6. nov. (AFP). — Indijska vlada je danes pristala, da bo sodelovala pri pošiljanju policijskih sil pod pokroviteljstvom OZN v Egipt s pogojem, da to ne pomeni priznavanje agresije. Indijska vlada tudi zahteva umik vseh tujih vojaških sil iz Egipta.

RAZGLAS ZAČASNEGA CK MADŽARSKE SOCIALISTIČNE DELAVSKE PARTIJE Blaginja države in mir BUDIMPEŠTA, 6. nov. — Radio Budimpešta je nočjo objavil razglas začasnega centralnega komiteja madžarske socialistične delavske partije, v katerem je poudarjeno, da »preživlja partija trenutno najtežje obdobje svoje zgodovine in da zahteva položaj združenih vseh sil partije, ker se lahko partija samo na ta način uspešno upre kontrarevolucionarnim napadom, katerih cilj je restavracija kapitalizma.«

Samo tako je mogoče zagotoviti za madžarsko ljudstvo najširši razmah demokratizma, nacionalne neodvisnosti, suver-

Odgovor Bele hiše

Washington, 6. nov. (AFP) Bela hiša je objavila uradno deklaracijo kot odgovor na poslanično, ki jo je bil predsednik sovjetske vlade Bulganin poslal sinodu predsedniku ZDA Eisenhowerju. V deklaraciji je med drugim rečeno, da vlada ZDA zavrača predlog sovjetske vlade, da bi ameriške oborožene sile sponzorirale v Srednjem vzhodu zaradi prekinitve vojnih operacij. V deklaraciji je dalje rečeno, da je »ta predlog nepojmljiv«. Pošiljanje kakršnih koli novih oboroženih sil v Egipt bi pomenilo kršitev. Ustanove listine OZN in bi bila »dolžnost vseh članic Združenih narodov, vsteti ZDA, da se uprejo takšnemu poskusu.«

POZIV EGIPTA VSEM DRŽAVAM

KAIRO, 6. nov. (AP). — Egiptovska vlada je davi poslala poziv vsem državam, naj pošljejo Egiptu pomoč v prostovoljnih in orožju. Poziv, ki ga je objavil egiptovski urad za informacije, se glasi: »V tem usodnem zgodovinskem trenutku, ko gre za obrambo pridobitev človeštva in ko je človeštvo vrženo nazaj v kaos in divjaštvo, ko so Francija, Izrael in Velika Britanija podlo napadle Egipt in ko nesramno razvijajo zastavo nezakonnosti in sramote, poziva Egipt vse tiste v svetu, ki jim je še do človeškega dostojanstva in zakonitosti v mednarodnih odnosjih, da mu pošljejo prostovoljce, orožje in vsako drugo pomoč. Egiptovsko ljudstvo — je

LJUBLJANA, 6. nov. Pod predsedstvom tovariša Tita je bila danes v Ljubljani razširjena seja Izvršnega komiteja CK ZKJ. Na seji so v zvezi s pripravami za družbeni plan za leto 1957, kakor tudi za perspektivni plan proučevali osnovna vprašanja naše gospodarske politike v prihodnjem letu. Izvršni komitej CK ZKJ je sklenil predlagati Centralnemu komiteju, naj bi bil jeseni 1957 VII. kongres ZKJ. Izvršni komitej je izvolil komisijo za izdelavo načrta programa ZKJ, ki ga bodo predlagali VII. kongresu. Izvršni komitej je izvolil tudi komisijo za proslavo 39. obletnice Oktobrske revolucije.

Prekinitev ognja v Egiptu

Izjava predsednika britanske vlade v Spodnjem domu o operacijah v Egiptu in njegovem odgovoru na poslanico premiera Bulganina

LONDON, 6. nov. (Tanjug). Predsednik britanske vlade Eden je izjavil nočjo v Spodnjem domu, da so britanske sile na Srednjem vzhodu dobile ukaz, naj nočjo ob 24. uri (oziroma jutri zjutraj ob 1. uri po jugoslovanskem času) prenehajo z bojem. Dejal je, da je prejel sporočilo generalnega sekretarja OZN, da sta Egipt in Izrael pristala na ustavev ognja. Britanska vlada je po Edenovih besedah ugodno sprejela to sporočilo ter s svoje strani izjavila, da je pripravljena ustavev operacije, ko bo dobila pojasnila glede sprejema sklepa o ustavev ognja s strani Egipta in Izraela ter glede ustanovitve mednarodnih sil, ki bodo sposobne zagotoviti izvajanje ciljev, katere vsebuje resolucija Generalne skupščine OZN z dne 2. novembra.

Eden je prebral poslanico, ki jo je britanska vlada v sporazumu s francosko vlado v zvezi s temi pogoji poslala danes generalnemu sekretarju OZN Dag Hammarskjöldu, v kateri pravi: »Če generalni sekretar lahko potrdi, da sta vlad Egipta in Izraela pristali na brezpogojno ustavev ognja in da bodo mednarodne sile, ki bodo ustanovljene, lahko zagotovile in nadzorovale izvajanje ciljev, navedenih v operativnih paragrafi resolucije Generalne skupščine z dne 2. novembra, pristaja britanska vlada na ustavev nadaljnjih vojaških operacij.«

Priljubljen potrdilo generalnega sekretarja OZN o obeh omejenih pogojih, je britanska vlada, kot je dejal Eden, sklenila ukazati ustavev ognja popolnoma po Greenwichu. Eden je napovedal tudi dogovore za odstranitev ovir v Sueškem prekopu. Dejal je, da so francoske in britanske vojaške sile opremljene za delo pri čiščenju Sueškega prekopa in da britanska vlada predlaga, naj to delo zaupajo tehnikom, ki so v sestavi teh sil. Govor Edena so spremljali vzkliki laburističnih poslancev, naj poda ostavko. Za Edenom je govoril vodja oozicije Gaitskell, ki je poudaril, da je laburistična parlamentarna skupina sprejela z velikim ojašanjem in zaščitljivostjo sporočilo predsednika vlade o ustavev ognja. Vprašal je Edena, ali je treba njegovo sporočilo razumeti tako, da ne bo nadaljnjih premoč britanskih in francoskih čet v coni Sueškega prekopa. Zahteval je tudi, naj predrečeno vlado potrdi, da s sprejetjem ustavev ognja britanska vlada sprejema tudi druge dele resolucije Generalne skupščine, ki določa umik bri-

tanskih sil iz Egipta. Vprašal je, ali bo vlada sedaj odstopila od vseh pogojev glede rešitve vprašanja Sueškega prekopa in ali bo brez odlašanja ukrenila vse potrebno za razgovore z egiptovskimi oblastmi o umiku britanskih sil in čiščenju Sueškega prekopa, kar ni mogoče izvesti brez egiptovskega sodelovanja. Eden je odgovoril, da so imeli ves dan mednarodne razprave o tem položaju in da ne more ničesar dodati k tistemu, kar je že dejal. Potrdil je le, da britanske sile ne bodo napredovale s sedanjih položajev. Na zahtevo Gaitskella naj potrdi, da ne bo izkrcavanja novih čet, se je Eden omejil na izjavo: »Sodim, da moram povedati, da ne bo premoč naprej.«

Po izjavi o ustavev ognja v Egiptu je predsednik britanske vlade Eden seznanil Spodnji dom z odgovorom na sinočnje poslanico maršala Bulganina, v katerem je poudaril, da je njegovo poslanico sprejel z obžalovanjem ter je zaradi v njej uporabljenega tona prvi trenutek pomisljal, da je vrne »kot popolnoma nerazumljivo.«

Edenov odgovor Bulganinu pravi, da bi morala sovjetska vlada podpreti predloge za ustanovitve mednarodnih sil, katerih cilj bi bil onemogočiti obnavljanje sovražnosti med Izraelom in Egiptom, umik izraelskih sil, podvzemanje potrebnih ukrepov za odstranitev ovir in obnovo prometa skozi Sueški prekop in približanje rešitvi vprašanj v tem področju, kar bi prispevalo k miru. Naš cilj je, naj bi mirolojubno rešitev, ne pa začetj preprij z vami.«

Vzhodnoevropske države evakuirajo diplomatske družine iz Tel Aviva Tel Aviv, 6. nov. (AFP). — Vladi ČSR, Poljske, Madžarske, Romunije in Bolgarije so naročile svojim poslanilstvom v Tel Avivu, naj v čim krajšem času evakuirajo žene in otroke diplomatskega osebja, medtem ko je sovjetsko diplomatsko predstavnništvo že evakuiralo žene in otroke iz Tel Aviva.

Mednarodni odred

New York, 6. nov. (AFP) Generalni sekretar ZN Dag Hammarskjöld je objavil danes opelidne predloge za sestavo prvih enot mednarodne policije, ki naj bi že v nekaj dneh odpotovale v Egipt. Hammarskjöld predlaga, da bi takoj začeli sestavljati mednarodne policijske sile, v katerih pa ne smejo biti enote stalnih članic Varnostnega sveta. Nadzorstvo nad njimi bo imela izključno Organizacija združenih narodov in generalni sekretar OZN bo imenoval poveljnika. Mednarodne policijske enote bodo poslale v Egipt, brž ko bodo prizadete države sklenile sporazum o ustavev sovražnosti. Hammarskjöld predlaga, da bi te sile smele stopiti na egiptovska tla samo s privolitvijo egiptovske vlade. Njihov namen ni vojaški in to niso okupacijske enote. Glavna naloga mednarodnih policijskih čet bi bila bedeti nad tem, da bi res prenehale sovražnosti, da bi se uredil red med umikom tujih čet iz Egipta in po njem, ter paziti na plovbo po Sueškem prekopu, ke se bo začela. Delovno področje teh sil se bo omejevalo v glavnem na pas Sueškega prekopa in demarkacijsko črto, določeno po izraelsko-egiptovskem premirju iz leta 1948. Hammarskjöld je sporočil tudi, da so Kanada, Kolumbija, Danska, Norveška, Pakistan in Švedska že ponudile svoje vojake in častnike za sestavo prvih enot mednarodne policije.

Tri poslanice Bulganina

Sporočilo sovjetskega predsednika vlade Edenu, Molletu in Ben Gurionu o položaju na Srednjem vzhodu

Moskva, 6. nov. (Tanjug). Predsednik sovjetske vlade Bulganin je poslal predsedniku vlad Velike Britanije, Francije in Izraela poslanice, v katerih opozarja, da je treba v interesu miru nujno ustavev agresijo proti Egiptu. V poslanici Edenu je rečeno, da utegne imeti vojna, ki so jo bile začele tri države proti Egiptu, hude posledice za ves svet. Predsednik Bulganin dalje pravi, da ni mogoče opravičiti ravnanja dveh velisil — Velike Britanije in Francije, stalnih članic Varnostnega sveta, ki sta napadli Egipt — to je »člavo, ki si je bila komaj pridobila neodvisnost in nima dovolj sredstev za obrambo.«

V poslanici Bulganin dalje opozarja Guya Molletta na to, da je bil njegov razgovor v Moskvi s sovjetskimi voditelji navdihnjeno s socialističnimi idejami, medtem ko podlega napadu Velike Britanije in Francije proti slabo oboroženemu Egiptu, ki je takorekoč brez orožja — je rečeno v poslanici. Ko svetuje Angliji, naj posluša »Glas razuma«, se predsednik sovjetske vlade hkrati obrača na parlament, laburistično stranko, sindikate in angleško ljudstvo, naj ustavi prelivanje krvi. Na koncu poslanice je rečeno, da se utegne vojna proti Egiptu razširiti tudi na druge države in se spremeniti v tretjo svetovno vojno.

V poslanici francoskemu premierju je predvsem poudarjeno, da Francija in Velika Britanija nista začeli vojne proti Egiptu zato — kakor je postalo očito — da bi zavarovali plovbo skozi Sueški prekop, ampak zato, da bi spet zaslužili arabski vzhod, ki je krenil po poti neodvisnosti. Predsednik Bulganin dalje opozarja Guya Molletta na to, da je bil njegov razgovor v Moskvi s sovjetskimi voditelji navdihnjeno s socialističnimi idejami, medtem ko podlega napadu Velike Britanije in Francije proti slabo oboroženemu Egiptu, ki je takorekoč brez orožja — je rečeno v poslanici. Ko svetuje Angliji, naj posluša »Glas razuma«, se predsednik sovjetske vlade hkrati obrača na parlament, laburistično stranko, sindikate in angleško ljudstvo, naj ustavi prelivanje krvi. Na koncu poslanice je rečeno, da se utegne vojna proti Egiptu razširiti tudi na druge države in se spremeniti v tretjo svetovno vojno.

VREME Stanje 6. novembra: Zahodno in srednje Evrope zajema področje visokega zračnega pritiska, ki se nad Alpami še krepi. S svojim strujanjem uvaja frontalne motnje prek vzhodne Evrope proti Črnuemu morju. Napoved za sredo: Deloma oblačno vreme, ponori in dopoldne po kotlinah megla. Jutranje temperature med -3 in -7, v Prigorju 4, najvišje dneвне med 3 in 8, v Primorju 12 stopinj Celzija.

ZADNJE VESTI

VES SUEŠKI PREKOP ZASEDEN?

PARIZ, 7. nov. (AFP). Predstavnik francoskega obrambnega ministrstva je davi sporočil, da so francosko-britanske čete zasedle Sueški prekop skoraj ob vsej njegovi dolžini. Dejal je tudi, da je 95 odstotkov egiptovskih letal uničenih ter da so enote egiptovske vojske na obalah Sueškega prekopa uničene ali razbite.

DVE SEJI GENERALNE SKUPŠČINE

NEW YORK, 7. nov. (AFP). Sekretariat OZN je v prvih jutranjih urah objavil sporočilo, ki pravi, da so na zahtevo Egipta in skupine azijsko-afriških držav sklicali za davi ob 3.30 po jugoslovanskem času sejo Generalne skupščine, na kateri bodo proučili položaj v Egiptu. Ta seja je bila preteklo noč odložena zaradi izredne seje Varnostnega sveta. Izredna seja Generalne skupščine, na kateri bodo razpravljali o položaju na Madžarskem, bo jutri ob 21. uri po jugoslovanskem času.

Odlok o premijah za proizvodnjo premoga

IZHOD ZA SILO, KI NAJ PRIPOMORE K OMLITVI POMANJKANJA KURIVA

Zvezni izvršni svet je sprejel odlok o dajanju premij za proizvodnjo premoga ob dnevnih tečajih počitka in ob državnih praznikih. Odlok bo objavljen v prvi prihodnji številki Uradnega lista FLRJ.

Podoben odlok je bil izdan že lansko leto za to, da bi se povečala proizvodnja premoga, čigar bilanca potrošnje se ni skladala z naraščajočimi potrebami, ki rasejo iz leta v leto. In podoben položaj se je pokazal tudi letos, čeprav je bilo možno ugotoviti že ob koncu prvega polletja, da bo premoga tudi letos primanjlovalo. Družbeni plan za leto 1956 je predvidel sicer povečanje proizvodnje napram lanskemu letu za 6%, poleg tega pa je bilo podzvetih še več ukrepov za pravilno preskrbo potrošnikov s premogom in sicer v bistvu prepoved izvoza premoga, poseben način sklepanja pogodb o dobavi premoga, obračunavanje zalog pri potrošnikih itd. Vsi ti ukrepi, čeprav so jih v redni iznajdi, proizvodnja pa je kazala, da bo šla še celo prekomerno višje, predvidene z družbenim planom, pa niso mogli izraziti povečane potrošnje s proizvodnjo, ki sicer narašča, a ne tako hitro kot potrošnja.

Ker potrošnje ni mogoče zmanjševati brez škode za industrijski razvoj, prav tako pa ni mogoče zmanjševati tako imenovane široke potrošnje, ne da bi neposredno občutno prizadeli življenjski standard našega delovnega človeka, preostaja edina možna pot za rešitev tega problema v povečanju proizvodnje.

Povečanje proizvodnje pa je v bistvu problem, ki zahteva dolgoročne rešitve in ne samo neposredno na proizvodnjo. To je na eni strani vprašanje ustreznega plačnega sistema, ki naj pripomore k večji produktivnosti. Ker večja produktivnost ni samo vprašanje večje delovne vne-me posameznega rudarja, ampak gospodarske zainteresiranosti podjetja kot celote, je torej tudi vprašanje celotnega sistema v gospodarstvu, zlasti finančnega statusa podjetja. Povečanje proizvodnje je nadalje vprašanje investicij v premogovnike, njih modernizacije in usposobitve za večjo proizvodnjo. Za to je treba ne samo večjih investicijskih sredstev, ki jih ni vedno na razpolago, pa tudi precej časa od vložitve investicij do povečane proizvodnje, da tehnični priprav in potrebne dokumentacije niti ne omenimo. Vskladitev potrošnje s proizvodnjo je nadalje v nemajhnih meri tudi vprašanje angažiranja drugih energijskih virov v večji meri, kot je bilo to doslej. Tu gre v prvi vrsti za večjo uporabo električne energije. Kakšen pa je tu položaj, je znano in je vprašanje, če tu niso težave še večje, kot v proizvodnji premoga sami. (Letošnji deficit v premogu je v LRS v nemajhnih meri posledica pomanjkanja električne energije v spomladanskih mesecih, ker so morale ves čas delati s polno zmogljivostjo vse termoelektrarne, ki so porabile vse zaloge premoga).

Poleg elektrike pa bo treba, ne v daljni bodočnosti, ampak čimprej preiti zlasti v gospodinjstvu na večjo uporabo naravnih plinov, ki jih pri nas večinoma sploh ne izkoriščamo, ali pa v gospodarsko nepomembni meri. Toda tudi tu so potrebne investicije, zlasti za embalažo, pa tudi za povečano proizvodnjo naprav za gospodinjstvo. Vse to pa bi se nam rentiralo v sorazmerno kratkem času, ne samo v pogledu bilance potrošnje premoga, ampak tudi sicer, ker so energetski viri omejeni, surovine, med njimi tudi premoga, da o lesu sploh ne govorimo, pa morajo v bodoče v čim večji meri služiti kot osnova za nadaljnjo industrijsko predelavo.

O vseh teh stvareh se pri nas že precej dolgo govori, vendar je storjenega še prav malo in se kompleksno s tem problemom doslej še ni rešnje pečal noben organ. Težava je tudi v tem, da je to zadeva, ki ne zadeva samo področje enega organa, ampak zahteva široko kooperacijo že v samih pripravah. Če bi hoteli problem rešiti v celoti, bi bila potrebna tudi znatna investicijska sredstva. Toda marsikaj se da storiti že tudi brez velikih investicij.

Na zimo pa se vedno pojavijo ta kronični problemi v svoji akutni formi, in zahteva takojšnje rešitve, doseči večjo proizvodnjo na osnovi kapacitet in sredstev, ki so na razpolago, poleg tega pa še takoj. Kot takojšnja delna rešitev bi se pokazala tudi preusmeritev široke potrošnje na uporabo drv za kurjavo, namesto lignita. Drva pa so v večini naših mest dražja kot lignit, in bi to pomenilo prevladati breme pomanjkanja premoga neposredno na potrošnika. Zato taka rešitev sploh ne pride v poštev že s tega stališča. Preorientacija široke potrošnje od drv na premog je uspeh, ki ga ne gre zanemariti zaradi trenutne krize na ta način, da bi dajali regres na drva. To bi bilo le teže izvedljivo, gospodarsko pa že v bližnji bodočnosti, če ne že neposredno škodljivo. Če drugi ukrepi ne bi bili zadostni, seveda ne bi smeli ostati niti pred tako zahtevno rešitvijo, če nam je skrb za delovnega človeka primarna. Del potreb v premogu bomo krili tudi z uvozom, o čemer je že sprejet sklep.

Glavni čimtelj za rešitev sedanjega pomanjkanja v premogu pa naj bi bil omejen odlok. Ta je po svoji formi več ali manj podoben enakemu lanskega odloku, se pa od njega razlikuje po tem, da je neprimerno stimulativnejši in tudi ugodnejši za rudarje.

Pri sami višini premije je poudarek na večji proizvodnji lignita, ker prav tega primanjkuje za široko potrošnjo, in je zato premija dvignjena od lanskih 500 din za tona na letošnjih 700 din za tona lignita. Najvažnejša razlika napram lanskemu predpisu pa je v tem, da gre 50% izplačanij premij avtomatsko na povečanje plačnega fonda, ostalih 50% pa gre v fond za samostojno razpolaganje, s to važno dodatno določbo, da se ta dohodek fonda ne more uporabljati za plačevanje raznih obveznosti skupnosti po posebnih predpisih. To pomeni, da je s tem zagotovljeno, da bo tudi ta del premij prejel delovni kolektiv za potrebe svojega podjetja.

To so novosti v letošnjem predpisu, ki pa so za podjetja in zlasti rudarje neprimerno ugodnejše kot podobne določbe v lanskem letu. To lahko najbolj vidimo iz primerjav te znesek premij razdeliti okrajni ljudski odbor na del, ki ga premogovniki lahko uporabijo za dajanje premij vodenemu in nadzorstvenemu osebju, ki je delalo ob dnevnih tečajih počitka in ob državnih praznikih. Ostanek premij so premogovniki lahko prenesli le na svoj fond za samostojno razpolaganje. Tako določene premije se dokončno obračunajo na koncu leta ob potrditvi zaključnega računa, med letom izplačane premije pa se štejejo za akonlacije. Zaradi znanih težav podjetij v lanskem letu v zvezi z njihovimi obveznostmi naprav ljudskim odborom, na drugi strani pa zaradi potrebe samih ljudskih odborov, ki so bili zadolženi naprav republik in federaciji, so rudniki za premije delavcem dobili le manjši del, medtem ko je šel večji del za plačilo različnih obveznosti. Sedaj pa je v odloku posebej določeno, da se smejo ta sredstva uporabiti samo za neposredne potrebe podjetja samega.

Kljub svoji stimulativnosti in ima sedanjih predpis vrsto pomanjklivosti, ki izvirajo iz same značnosti rešitve. Problem povečanja proizvodnje premoga se ne rešuje v osnovi, ampak na začasn način, ki ni posebno ugoden niti za samo proizvodnjo, če je ne gledamo le s stališča trenutnih potreb, niti za delavce same, ker ni in ne more biti pravilo našega sistema, da bi gospodarske probleme reševali z nedeljskim delom. Vse to je le izhod za silo, ki je trenutno nujen zato, ker druge rešitve pač ni. Hkrati pa prav ta provizornost, ki vsebuje poleg pozitivnih toliko negativnih strani, opozarja, da bo za ta in podobne probleme najti ustrežnejše in trajnejše rešitve.

Ležišča zdravstvene politike

Na tiskovni konferenci je član zveznega izvršnega sveta dr. Pavle Gregorič govoril o umrljivosti, posebej o smrtnosti otrok, o preskrbi pitne vode v državi in o potrebi razširitve zdravstvenega zavarovanja na vse prebivalstvo — Poudaril je tudi veliko vlogo zdravnikov splošne prakse in potrebo po izpremembi plačnega sistema za zdravstveno osebje

BEograd, 6. nov. — Predsednik odbora za ljudsko zdravstvo pri zveznem izvršnem svetu dr. Pavle Gregorič je na današnji tiskovni konferenci v sekretariatu za informacije seznanil novinarje s položajem v zdravstveni službi.

Dr. Gregorič je poudaril, da ima gospodarstvo zaradi raznih bolezni na leto okoli 150 milijard dinarjev škode. Poudaril je, da na zdravstveno politiko ne smemo gledati samo s stališča zdravstvene službe, temveč predvsem s stališča splošnih gospodarskih pogojev. Zdravje prebivalstva je odvisno od pravilne prehrane, dobrih stanovanj, dobre pitne vode, dobre zdravstvene službe itd., kar pomeni, da mora skupnost intervenirati na vseh omenjenih področjih.

V povojnih letih se je povprečna starost prebivalstva povečala nad 50 let, kar pa je v primerjavi z visoko razvitenimi državami, na primer z ZDA, kjer znaša povprečna starost okoli 70 let, zelo malo. Če pa pomislimo, da je bila pred vojno povprečna starost jugoslovanskega prebivalstva le 38 do 40 let, vidimo, da smo vseeno dosegli precejšen napredek. Seveda so tudi na tem področju ogromne razlike med različnimi kraji naše države, saj je povprečna starost prebivalstva v LR Sloveniji na srednjeevropski ravni, medtem ko je povprečna starost prebivalcev v Bosni in Hercegovini ter Makedoniji znatno nižja.

SE VEDNO VISOKA SMRTHOST OTROK

Kot enega izmed najbolj pomembnih vprašanj našega zdravstva je dr. Gregorič omenil še vedno visoko smrtnost otrok. Leta 1954 je na primer pred izpolnitim prvim letom starosti umrl vsak deseti novorojenček oziroma okoli 50.000 do tretjega leta pa je umrlo skupno nad 64.000 otrok. Če računamo, da je bilo to leto v Jugoslaviji okoli 190.000 smrtnih primerov, moramo tudi ugotoviti, da je vsak tretji grob — otroški. Tudi glede smrtnosti je položaj v raznih krajih države zelo različen. Medtem ko je na primer v Sloveniji smrtnost otrok manj kakor 60 na 1.000 novorojenčkov, so tudi okraj (na primer okraj Prozor, kjer jih na 1.000 novorojenčkov umre nad 200. Če smrtnost otrok v naši državi ne bi breskala slovenskega povprečja, bi imeli vsako leto 25.000 do 30.000 otroških grobov manj. Negativno je, da več kakor polovica otrok, ki umre v prvem letu starosti, umre po šestih mesecih, to se pravi, ne zaradi prirojenih bolezni in hib, temveč zaradi nehigieničnih in sploh slabih življenjskih pogojev.

Dr. Gregorič je dejal, da je gledi borbe proti smrtnosti otrok naša država še vedno na enem izmed zadnjih mest v Evropi. Zato so naloge, ki čakajo v tem pogledu našo zdravstveno službo, zelo velike. Naša skupnost mora odločneje intervenirati v borbi za zdravstveno prosveto, za boljše higijenske razmere, prehrano, stanovanja itd.

VELIK POMEN DOBRE PITNE VODE

Dr. Gregorič je opozoril tudi na ogromen pomen, ki ga ima zdrava pitna voda za zdravje prebivalstva. Na podlagi anke-

te leta 1949 je navedel, da ima zares zdravo pitno vodo le okoli 12 odstotkov našega prebivalstva, medtem ko ima 22 odstotkov prebivalstva pitno vodo, ki ni ravno najboljša, vendar pa tudi ne zdravju škodljiva. Vse ostalo prebivalstvo, okoli 68 odstotkov, pa pije vodo, ki je v raznih pogledih škodljiva. Zato ni čudno, da imamo mnogo tifusnih in disenteričnih obolenj. Tifusna obolenja so pri nas še prav tako pogosta, kakor so bila pred vojno, kajti povečano število zdravstvenih ustanov in osebja za tifusna obolenja ni česar ne pomeni, če ni zakonovljena zdrava pitna voda. Res je, da zahteva preskrba z dobro pitno vodo za vse naše prebivalstvo ogromne investicije (računajo nad 100 milijard din), ki jih bomo zaradi tega morali razporediti na daljšo dobo, morda na 30 let, vendar pa je nujno, da s tem investicijami čimprej začnemo, čeprav sprva v manjšem obsegu.

RAZŠIRJENJE ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA

Velik del svojih razlag je posvetil dr. Gregorič problemu splošnega zdravstvenega zavarovanja našega prebivalstva. Zdravstveno je zavarovanih le okoli 7 milijonov prebivalcev, ostalih 10 milijonov pa je nezavarovanih. V takih okoliščinah, ko 60 odstotkov prebivalstva ni zdravstveno zavarovanega, je težko izvajati učinkovito zdravstveno politiko. Jasno je, da je splošno zdravstveno zavarovanje prebivalstva v današnjih razmerah zelo težak problem, vendar pa bomo morali v nekaj letih preiti na to zavarovanje vsaj v določenih mejah. Sedaj so na primer ljudski odbori dolžni raznim bolnišnicam za zdravljene kmečkih ljudi, ki niso mogli sami pospraviti bolniških stroškov, okoli milijardo din. To je ena negativna stran delstva, da nimamo splošnega zdravstvenega zavarovanja. Kmečko prebivalstvo je po mnenju dr. Gregoriča pripravljeno dati svoj prispevek za uvedbo splošnega zdravstvenega zavarovanja, ki naj bi ga začeli čimprej postopno uvajati, s čimer bi predvsem tam, kjer so za najbolj ugodni pogoji.

NAŠE ZDRAVSTVENE USTANOVE

Dr. Gregorič je nato govoril o razvoju naših zdravstvenih

ustanov in povečanju medicinskega kadra.

Kot zelo pomembno za zagotovitev potrebnega števila zdravstvenega in srednjega medicinskega kadra je dr. Gregorič omenil sedanjí plačni sistem. Država potrebuje čimveč zdravnikov splošne prakse, sedaj pa imamo primere, da mnogi mladi zdravniki specializirane večje plače kakor pa stari zdravniki splošne prakse. Glede privatne zdravniške prakse je mnenja, da bi morali to vprašanje prepustiti republikanskim predpisom, ki naj bi ga uredili v skladu z razvojem zdravstvene službe v posameznih krajih, številom zdravstvenega kadra itd.

Dr. Gregorič je na koncu izjavil, da so pristojnim organom predlagali, naj se deblotira 6 milijard din, kolikor so znašali 1954, leta preseki socialnega zavarovanja. V zvezi s tem so izdelali tudi načrt izkoriščanja teh sredstev, ki bi jih v glavnem potrošili za događev raznih pomembnih zdravstvenih objektov in za pomembne preventivne ukrepe.

M. P.

Predvčerajšnjim je prispela v Beograd burmanska kulturna delegacija, ki jo vodi burmanski minister za kulturo in prosveto U Htu Tin

VČERAJ IN DANES

Odlikovanje zaslužnega sindikalnega voditelja

Beograd, 6. nov. Podpredsednik izvršnega sveta Srbije Voja Leković je izročil danes red dela I. stopnje predsedniku centralnega odbora sindikata delavcu in uslužbencu v žilveci tobačne industrije Jugoslavije Mladen Bogosavljeviću s katerimi ga je odlikoval predsednik republike.

Mladen Bogosavljević je dolgoletni sindikalni delavec v domačih in tujih organizacijah. V Ameriki je delal 17 let, od 1924 do leta 1945 pa je bil v Sovjetski zvezi. Po osvoboditvi je bil na raznih dolžnostih v gospodarskih organizacijah v naši državi, od leta 1947 pa je na čelu sindikata žilveci in tobačne industrije Jugoslavije.

Tipizacija vozil za mestni promet

Split, 6. nov. Na skupščini strokovnega združenja mestnih prometnih podjetij, ki zaseda v Splitu, so poudarili potrebo po tipiziranju vozil za mestni promet in po izpopolnjevanju urba-

Prva naša telefonska centrala sistema Crossbar

Ta dni je začela v Nikišuru v Crni gori obratovati velika telefonska centrala sistema Crossbar. To je prva taka centrala, izdelana v naši državi, iz naših delov in po naših načrtih. Sistem Crossbar, koordinatni sistem, je mnogo boljše kakor klasični »korak za korakom«, ker se deli ne izrabljajo, kontrola in vzdrževanje pa sta mnogo bolj enostavna. Do konca leta bodo montirali tako veliko centralo v Bitolju, nato naslednjo v Zenici, še večjo s tisoč številkami pa bo dobil Pulj v začetku prihodnjega leta. Razen tega izdelujejo takšne centrale še za

Devizni tečaji

Na rednem sestanku so bili dne 6. XI. 1956 zaključki po naslednjih tečajih:

US	5.800, 5.330,93, 1.743,64; Litig
15.650, —	15.050, 1.691,66; DM —
260.500, 3.347; Bfrs	— 4.551, 3.421,21,
803,52; Ffrs	1.210, — 1.224,52,
1.328,60; Sfrs	100,200, — 100,000,
196.085,30, 1.446,30; Lit	920, —
888,15, 1.709,64; Lit	STT — 461,
467,10, 873,12; Lit	Gor. 467, — 457,
873,91; Hfl	— 15,803, 15,800, 100,17,
SV. Kr.	— 30,100, 1.281,24; obr. dol.
dol. Avstr.	6.710, — 6.710, 2.136,66;
obr. dol. Dan.	— 1.300, 1.263,31,
320,10; obr. dol. Fin.	— 1.245,
315, — obr. dol. Norv.	— 1.235,
1.222,10, 211,03; obr. dol. Grč	1.550, —
— 1.560, 420; obr. dol. Turč	1.055, —
— 933,36, 217,85; obr. dol. Izr.	800,
568, 836,92, 178,97; obr. dol. Braz.	1.200, — 1.200, 300; obr. dol. ZSSR
1.200, 1.310, 1.402,87, 367; obr. dol.	Madž. 820, — 992,90, 230,96; obr. dol.
dol. Polj.	1.650, 1.800, 1.788,76,
496,25; obr. dol. CSR	2.050, —
1.596,72, 338,37; obr. dol. Belg.	100,17,
1.730, 1.259,52, 352,84; obr. dol. Rom.	—
— 1.280, 326,66; obr. dol. Vzh. Nem.	— 1.400, 366,66; obr. dol.
Aib.	680, 680, 639,39, 113,13; Lit
Koper	470, 470, —

OPOMBE: številke pomenijo: 1. tečaj v Ljubljani, 2. tečaj v Zagrebu, 3. srednji tečaj FLRJ, 4. zbirno v odstotkih.

● Oglas v »Slovenskem poročevalcu« — gotov uspeh! ●

S SEJE OLO V MARIBORU

MARIBOR, 6. nov. Na današnji seji obeh zborov OLO so obravnavali poročilo sveta za notranje zadeve in splošno upravo. Obsežno in zelo skrbno sestavljeno poročilo obravnava problematiko kazni in dejavnosti, njene glavne vzroke in vloge samopopravnih organov, zlasti v preprečevanju gospodarskega kriminala, prav tako pa tudi škodljivost pojavov v kmetijstvu, gozdarstvu in trgovini. Ko polovalno omenja delo organov notranje uprave, poudarja potrebo državljanske vzgoje in discipline ter seznanjanja z zakonskimi predpisi. Na splošno je kriminal v upadanju. Pozarna varnost se je zboljšala, potrebno je čimprej urediti izkoriščanje gasilskega sklada. Premetni prekrški in nezgode so v upadanju in se je prometna prosveta zelo ustrezno razvijala. V razpravi so posamezni govorniki opozorili na nekatere probleme, ki jih bo treba rešiti. Ljudski odbornik Weiss je govoril o potrebi čimprej ustanovitve kmetarstva, s čimer bi bilo rešeno vprašanje nesodobnih pokopališč. Ljudski odbornik Reberšek je opozoril na pomembnost inšpekcijske službe, ki bi preprečila marsikatero nezakonito dejanje. Med poročili komisij je bilo tudi poročilo komisije za gospodarstvo. Daljša razprava se je razvila o predlogu, naj OLO odloči jamstvo za 30 milijonov kredit kmetijskiemu gospodarstvu v Jarenkineh. Jamstvo sta odločili tudi občina Sentilj in okrajna zaupnica na zveza. Ljudski odborniki se s tem predlogom niso strinjali in je bila zadeva odstavljena z dnevnega reda s tem, da se ponovno skrbno preučijo in predlagajo ukrepe za sanacijo.

Več železniških vagonov

Beograd, 6. nov. Zastopniki štirih tovarnih vagonov in sedem delavnic za popravilo železniških vozil so skupaj z zastopniki jugoslovanskih železnic pripravili program za popravilo vagonov in lokomotiv v prihodnjem letu. Po podatkih iz združenja proizvajalcev železniških vozil bo domača industrija prihodnje leto popravila in izročila železnicam 11 odstotkov več lokomotiv kakor letos, ki je bilo predvideno, da bodo usposobili 1.600 lokomotiv. Popravilo tovarnih in službenih vagonov bo ostalo na isti višini kakor letos, okoli 20.000 vagonov.

Razen popravil bodo tovarne vagonov v Slavonkem Brodu, Krusevcu in Smederevski Palanci, kakor tudi tovarne mostov in kretnic v Crvenem krstu izdelale v sodelovanju s tovarno »Slanko Paunović« iz Niša prihodnje leto 1600 novih tovarnih vagonov. Povečana proizvodnja vagonov bo omogočila našim železnicam, da se bodo prvič po osvoboditvi lotile sistematičnega nabavljanja novih tovarnih vagonov, kar ocenjujejo v gospodarskih krogih kot zelo pozitivno.

V gospodinjstvih in bolnišnicah je pomanjkanje premoga najboljčutnejše

Zima je pred durmi in marsikje se nimajo kuriva. V Sloveniji je postal problem občuten s prvimi novembrskimi mrazom, ki je vse prizadete opozoril, da se na neki način oskrbe z drvi ali s premogom. Po zbranih podatkih potrebujemo v Sloveniji za široko potrošnjo še 97.000 ton lignita in 53.000 ton rjavega premoga. Najhujše je pomanjkanje premoga v naših mestih, in sicer bi potrebovali lignita v Ljubljani še 30.000 ton, v Mariboru 7.000 ton in v Celju 10.000 ton; rjavega premoga v Ljubljani še 22.000 ton, v Mariboru 6.000 ton in v Celju 1.000 ton. Pri pomnimo naj, da razen v gospodinjstvu je občutno pomanjkanje tega goriva v naših bolnišnicah, ki bi morale dobiti vsaj še 2.000 ton premoga.

Da bi nekoliko omlili stisko v nakupu premoga, so iz rezerv jugoslovanskih železnic izdvojeali 8.000 ton premoga, ki so ga že dodelili posameznim krajem oziroma mestom. Primanjkljaj rjavega premoga in lignita za široko potrošnjo je nastal navzlic letošnjim večji proizvodnji premoga, to pa zato, ker so se pojavili novi industrijski potrošniki. Razen njih pa so že v rabi nova prosvetna in upravna poslopja, ki jih lani še ni bilo.

Deloma bomo ta primanjkljaj zmanjšali z uvajanjem nedeljskega dela v premogovnikih. Vendar s povečano proizvodnjo, ki bo ustvarjena v teh dneh, kajpak še ne bomo zadovoljili vseh potreb široke potrošnje. Priznanje premij za nedeljsko delo v premogovnikih je zelo koristno, vendar pa precej pozno odlok. Zaradi zakasnitve ne bo toliko prispeval k zmanjšanju pomanjkanja premoga in bomo morali zato porabiti nekaj več drv za kurjavo. Seveda, porabili naj bi predvsem drva C razreda, ki jih je dovolj. Po teh dveh potrošnikih ne segajo dovolj, to pa vse dotle, dokler ne bo vsaj približno izenačena njihova cena s ceno lignita. Pri tem naj povemo, da je samo mesto Ljubljana porabilo 1950. leta 180.000 kubikov drv, medtem ko se zdaj troši v tem mesecu le okoli 75.000 kubikov drv. Seve, s tem ne mislimo, da bi se povzpeli na tolikšno porabo drv kot pred šestimi leti, temveč menimo, da sedanje občutno pomanjkanje premoga lahko delno zmanjšamo s tretje razrednimi drvi. Z njimi in z izkopanim premogom ob izdelavi bomo bolj ali manj zadovoljili potrebe po kurjavi.

Deset let rudnika »Tito«

Banovići, 6. nov. - Danes je poteklo 10 let, odkar je rudnik rjavega premoga »Tito« v Banovićih odposlal prvi premož naših industriji. Na današnji dan pred desetimi leti so s premožem napolnjeni vagoni krenili po novozgrajeni železniški Brčko - Banovići, ki jo je gradila mladina v Jugoslavije. Ta dva pomembna dogodka so danes poslavili rudarstva »Tito« v svojem naselju »Litva«.

Vzporedno z rudnikom se je razvijalo tudi novo naselje rudarjev »Litva«, kjer je bil pred desetimi leti še gozd. Moderna poslopja z udobnimi stanovanji čedalje bolj nadomeščajo začasne stanovanjske barake. Dostojno v »Litvi« zgradili okoli 400 stanovanj, grada pa še vedno nova poslopja.

Danes je bilo zborovanje, na katerem so prebrali rudarjem brizjavko predsednika republike, ki pravi v njej:

»Splošna plovnica nabavila nove tramperje

Pomorsko podjetje »Splošna plovnica« v Piranu bo gradilo ladjedelnice »Uljanik« v Pulju tri nove tramperje po 10,5 do 12,5 tisoč ton. Na desetem na-tečaju Narodne banke so temu podjetju odobrili za zgraditev ladij 2.250 milijonov dinarjev. Po pogodbi bo ladjedelnica v Pulju dobavila ladije do konca leta 1960, prvi tramper pa bo zgrajen že čez dve leti. Ladije bodo razvijale brzino okoli 15 milj na uro in bodo opremljene s motorji od 6.000 do 8.000 KS.

Oh robu

Kdo zmaguje?

Čuden naslov, in morda na prvi pogled tudi čudno vprašanje v trenutku ko na egiptovski fronti — kjer po britanskih trditvah ni vojne — ni še niti zmagovalca, niti premaganca. Britanci in Francozi mečejo padalce na področje prekopa in se izkrcujejo. Izraelci so pripravljene ustaviti boje, Egipčani pa se hrabro borijo proti premočnim sovražnikom.

Toda naš namen ni ukvarjati se z materialnim zmagovalcem, temveč s tistim, ki ga je za v tej fazi mogoče videti — z moralnim zmagovalcem.

Kljub nejasnemu vojaškemu položaju — saj si egiptovska in britansko-francoska vojska poročila pogosto diametralno nasprotujejo je že danes jasno, da je Egipt odnesel moralno zmago v tem spopadu. Tri države, od katerih se dve prištevata med svetovne velike sile, so napadle mlado egiptovsko republiko, ki je v velikih gospodarskih težavah gradila novo, boljše prihodnost svojim ljudem in ki se pri tej ogromnih težavah res ni mogla pripravljati na vojno, vsaj ne na spopad takega obsega. Ta mlada država pa je prav zaradi svojega boja za neodvisnost in zaradi porazov, ki jih doživlja v boju z arabskimi narodi, postajala vedno bolj vodilna moralna sila v severni polovici afriškega kontinenta, kjer je kot sneg ob toplim pomladanskim soncu kopal vpliv današnjih dveh agresorjev — Velike Britanije in Francije.

Cenraj je bil glavni britansko-francoski cilj zavzetje Sueškega prekopa, je bila prva in tudi najvažnejša etapa za doseg tega cilja — padec Naserjevega režima v Egiptu. Ker naj bi po njihovih računih spravilo na kolena tudi vse ostale arabske narode. In v tem so se Britanci in Francozi krenko uravnali. Menili so, da bodo z »bliskovito« vojno in z neprestanim bombardiranjem egiptovskega mesta zmagali, da bodo pozročili popolno zmedo v državi, ki bi jo lahko izkoristili za vzpostavitev starega probritanskega režima.

Toda stvar se je obrnila drugače. Poročila, ki prihajajo iz Egipta, govore o hladnokrvnosti egiptovskega prebivalstva ob strahovitih britanskih in francoskih bombardiranjih, govore o junakih boji civilnega prebivalstva z britanskimi in francoskimi padalci, govore o egiptovskih komandosih, ki ostajajo na okupiranem ozemlju in zadržujejo udarce sovražniku, o odločnosti vseh egiptovskih ljudi, da se borijo do zadnjega, nikjer pa ni nobenega poročila o dezorganizaciji ali zmedbi. Še manj pa o kakem padanju Naserjevega vpliva in zapuščanju egiptovskega prebivalstva v svoje državno vodstvo. Prihajajo pa poročila iz Francije, posebno pa še iz Velike Britanije, kjer je ljudstvo močno nezadovoljno s svojimi vladam, kjer mirni in zdržani Britanci zahtevajo z neizbranimi besedami Edenov odstoj, kjer se je v neki anketi 46% prebivalstva izjavilo proti avanturi, ki jo je začela vlada itd.

Britanci in Francozi so v Port Saidu in Port Fuadu, Egipčani so se morali umakniti s Sinajskega polotoka. Toda Naser ne izgublja tal pod nogami, izpodnikajo se pa Eden in tudi Molletu, ki mu ploska samo desnica bi se, če bi bilo v Franciji kaj več res aktivnih političnih sil in če ne bi bile skoro vse politične stranke manj ali več kompromitirane.

Ob vsem tem pa je naše vprašanje: »kdo zmaguje« — upravičeno. A. Stanovnik

Britanski oficirji odpoklicani iz Jordana

London, 8. nov. (Reuter). Zvezni oficir jordanjske vojske v Londonu je povedal danes, da je britansko ministrstvo vojske poklicalo v Britanijo vse britanske častnike in podčastnike, ki služijo v jordanjski vojski na temelju anglo-jordanjskega sporazuma o medsebojni varnosti iz leta 1948.

Nujna seja britanske vlade

London, 8. nov. (Reuter). Britanska vlada je imela danes nujno sejo sprčo sporočila o Srednjem vzhodu, ki ga je poslal predsedniku Edenu predsednik sovjetske vlade Bulganin. Britanski predsednik je sklical sejo vlade po daljšem telefoničnem razgovoru, ki ga je imel ponoči s predsednikom francoske vlade Molletom.

Reakcija na avanturo

Od stalnega dopisnika »Politike« in »Slovenskega poročevalca«

London, 8. nov. Vlada je imela v parlamentarnih prostorih ministrskega predsednika danes svojo sejo, medtem ko je kraljica s prestolnim govorom odprla novo zasedanje parlamenta. Samo sir Anthony Eden je za par trenutkov zapustil sejo, da se je udeležil parlamentarne ceremonije, takoj nato pa je zopet nadaljeval posvetovanje s članji svojega kabineta. Vlada je razpravljala o Bulganinovem pismu in o odgovoru, ki ga namerava poslati. Odkar je prišlo Bulganinovo pismo, je Britanija enotna v ogorčenju, ki se lahko izrazi v naslednjem vprašanju: S kakšno pravico nas oni opominjajo na intervencijo v Egiptu, ko Rusji intervenirajo v Madžarski? V obeh preprostega britanskega človeka, sta ta dva dogodka, pa naj jih ocenjujejo kakor koli, povezana z določnimi nitmi. Glede odrekovanja moralne pravice Rusom, da bi bili sodniki postopka Edenove vlade, bi se mogla britanska enotnost skrhati.

Glede ostrine Bulganinovih pisma so mnenja zelo različna. Opaziti pa je vendar, da ni pretiranih tendenc, da se tej poslanici pripisuje samo propagandni značaj. Najbolj umerjeno je prezidentska britanskemu broju kot resen opomin v dobrih namenu delu Fleet Streetskih izdaj, pa tudi kot nevarna grožnja.

Kratek pregled komentarjev pisma iz Moskve to najbolje kaže. »S tako ostrim tonom se ni nobena velika sila že več let obrabala do druge« — ocenjuje »Times« ton Bulganinovih pisma in mu pripisuje v glavnem tri cilje: 1. da odvrne pozornost z dogodkov v Madžarski, 2. da vzpodbudi Naserja k močnejšemu oporju za obeti pomoči in 3. da v Britaniji poveča opozicijo proti Edenu ter poslabša odnose med zahodnimi zveznicami.

Morda je zanimivja Timesova razlaga te sovjetske diplomatske intervencije: »Glavni cilj Moskve je dominirati v tej krizi in v primeru, da bo OZN oklevala, obnoviti svoje povabilo za sestanek šestov držav.«

»News Chronicle«: »Pismo iz Kremlija je neprijeten opomin na nevarnost naše lastne vojaške ekspedicije. Edenova avantura je povzročila vrsto reakcij popolnoma izven njegove kontrole.«

»Daily Herald«: »Morda drsimo proti raznim strahotam tretje svetovne vojne z veliko dozo odgovornosti zaradi Edenove preneurne politike.«

Večernik »Star«: »Nič ne more reči s kakšno težo je treba sprejeti to grožnjo, toda vse razvoji živahno ilustrira, da je v napadam na Egipt Eden začel nekaj, česar nihče ne more oceniti.«

Če se v Združenih državah Amerike na vse dogodke gleda v luči predsedniških volitev, tedaj lahko brez pridržka rečemo, da es v Britaniji gleda na vse v luči učinka na zrahilni položaj Edena in njegove vlade. Glede na tega stališča, je imela Bulganinovo pismo za Britanijo tudi zveličevalni učinek: Tu smatrajo, da je to pismo zonet zblizžalo ZDA, Britanijo in Francijo in Eisenhowerjev odgovor Bulganinu je temu najboljši dokaz.

Kako se Bulganinovo pismo odraža na vlado in posebno na osebni položaj Edena, o tem so mnenja različna. Zelo malostevalna so mnenja, da ta poslanica ni utrdila tal pod Edenovimi nogami, ker je v naravi ljudi, da

se pred grožnjami združujejo in rešujejo lastna nesoglasja. Po mnenju nekaterih pa je precej odvisno od tega, kako bodo ljudje z ulice, ki mislijo počasnije, ocenili in razumeli pismo iz Kremlija. Če bodo smatrali, da to pismo res vsebuje resno in stvarno grožnjo, se bo njihov srd obrnil proti ljudem, ki so jih spravili v to neprijetno nevarnost, v tem primeru torej proti vladi in ministrskemu predsedniku.

V tej krizi so zanimive analize Galupovega inštituta, ki so bile dani objavljene in ki potrjujejo, da je Velika Britanija v zvezi z egiptovsko avanturo popolnoma deljena in da je večina na strani nezadovoljnih. Na vprašanje, ali se strinjate z načinom, kako je Eden postopal v položaju na Srednjem vzhodu, ker so izraelske čete korakale v Egipt, je 46 odstotkov vprašanih odgovorilo z »ne«, 40 odstotkov z »da« in 14 odstotkov z »ne vem«. Odnos po strankarski pripadnosti je naslednji: 75 odstotkov konservativcev odobrava politiko vlade, 16 odstotkov se z njo ne strinja, 8 odstotkov pa nima svobodnega mnenja. Med laburisti je 51 72 odstotkov ne strinja, 16 odstotkov odobrava politiko vlade, 12 odstotkov jih nima določene mnenja. Od liberalov jih je 55 odstotkov proti vladni politiki, 25 odstotkov za

in 20 odstotkov brez določene mnenja.

Do trenutka, ko oddajamo to poročilo, britanski odgovor na Bulganinovo pismo se ni bil odposlal, toda kot indikacijo jemljejo uradni odgovor, da se bodo vojaške operacije v Egiptu pojačale. Med tistimi, ki spremljajo vojaške operacije, vlada v Londonu precejšnja zmeda, posebno po majhni skrivnosti v zvezi z razvojem stvari v Port Saidu Guverner Port Saída je najprej, kot je znano, sprejel pogoje predaje, toda potem je spremenil svoj sklep. V trenutku sprejema pogojev je Eden dobil vest, ki jo je sinoči s precejšnjim zmagoslavljen sporočil parlamentu. Tu sedaj ni jasno, kaj pomeni sklep o ustavitvi bombardiranja nad Egiptom, ki ga je preklical noč sir Pearson sporočil Dagu Hammarströjdu. Niti v Foreign Officeu ne morejo točno pojasniti, kakšno je britansko stališče sedaj, ko je bil objavljen tudi že egiptovski in izraelski pristavek na prekinitve ognja. Zaradi tega smatrajo spremembe vojaških operacij v Londonu, da se bo vse nadaljevalo, in poskušajo oceniti, kakšen je odnos sil. Po analizah vojaških komentarjev se sedanja sila egiptovske vojske, ki so koncentrirane ob prekopolu, postavljene iz ene divizije pehoti in ene brigade oklopnih enot. Poleg tega obstaja še nacionalna garda z močjo približno 50.000 ljudi; in tako imenovana nacionalna osvobodilna vojska, ki predstavlja po oceni vojaških strokovnikov močno vojaško formacijo in bi bila lahko resno grožnja v sverlskem vojskovnanju. Ker je egiptovsko ozemlje prekladna za sverlsko aktivnost bi po mnenju nekaterih vojaških strokovnjakov mogli biti sverlski težitvi ovira, kot pa konvencionalna vojaška obramba.

M. Radošič

Spremembe v poljski vladi

(Od posebnega dopisnika »Politike« in »Sloven. poročevalca«)

VARŠAVA, 8. nov. (Po telefonu). Po desetdnevnem odmoru, ki so ga komisije strokovnikov dobro izkoristile za proučevanje podrobnosti novega poljskega gospodarskega načrta, se bodo jutri popoldne poslanci poljskega sejma sestali, da sprejmejo novo dokončno obliko gospodarske obnove države. Prav tako pričakujejo, da bo na jutrišnji plenarni seji sam premier Cyrankiewicz predlagal rekonstrukcijo poljske vlade, zamenjavo nekaterih dosedanjih ministrov in ukinitvev nekaterih ministrstev.

Medtem ko na političnem in gospodarskem poprišču delajo obsežne priprave, ki naj privedejo do vsklajevanja prakse z duhom VIII. plenuma CK poljske stranke združene delavske partije, se lahko za poljsko vojsko mirno reče, da je e objekta oblike, ki jih ji je namenilo zgodovinsko zasedanje najvišjega partijskega foruma.

Po nedavnih korenitih spremembah na vodilnih položajih armade in letalskih enot ter po odhodu obrambnega ministra Rokossovskoga na odhidi, je bilo danes v Varšavi objavljeno, da je skupina 32 višjih oficirjev sovjetskih državljanov zapustila vrste poljske armade ter odstopila položaje generalom in polkovnikom poljske vojske, ki so bili v letih stalništvine dobe diskriminirani.

Med odpuščenimi oficirji so armadna generala Mihaelkin in Suhov ter divizijski general Dimonov. Za namestnika načelnika generalnega štaba je postavljen brigadni general Marjan Granewski, za poveljnika topništva brigadni general Tadeusz Hulicki, za načelnika štaba topništva general Borkowski, za poveljnika delovnih eno general Czaplewski in za poveljnika vojnega pomorskega področja general Husza. Brigadni general Czaślaw Warszak je prevzel poveljstvo Slezije. V poročilu poljske časopisne agencije

PAP so navedena tudi naslednja imena rehabilitiranih višjih oficirjev poljske armade: polkovnik Uznebo (bivši namestnik načelnika politične uprave poznanjskega vojaškega področja), polkovnik Cizewski (bivši načelnik divizijskega štaba), polkovnik Wóderhowski (prav tako bivši načelnik štaba divizije), polkovnik Mrozek (bivši oficir prosovojnne brigade poljskih komunistov v Spaniji), polkovnik Lełowski in Mankiewicz ter majorji Skalski, Kubiński in Lokczewski.

L. Davičo

Demonstracije proti Franciji in Britaniji v Moskvi

Moskva, 6. nov. (Tanjug). — Tukaj je danes ponovno prišlo do demonstracij pred veleposlaništvom Velike Britanije, Francije in Izraela. Nekaj tisoč ljudi je demonstriralo proti agresiji na Egipt in zahtevalo ustavitve operacij. Demonstracije so se začele dopoldne okrog desete ure, ko se je kolona demonstrantov napotila pred zgradbo izraelskega veleposlanstva v transparentih, na katerih je pisalo: »Roke proč od Egiptaja!« »Dol imperialisti!« itd. Demonstranti so prišli okrog polдне pred zgradbo britanskega in francoskega veleposlanstva in protestirali proti intervenciji britanskih in francoskih čet na Srednjem vzhodu. Popoldne so se zbrale nove skupine po nekaj tisoč mešanov ter se spet napotile proti veleposlanštvom Vel. Britanije, Francije in Izraela. Po obsegu so današnje demonstracije večje od večeršnjih, ki so trajale približno dve uri. Po večeršnjih demonstracijah so se demonstranti mirno razšli ter so pustili na vhodih veleposlanstev treh držav transparente, na katerih je pisalo »Dol z vojno!« in »Dol z agresijoj!«

L. Davičo

Sovjetski veleposlanik pri Goldi Meir

Tel Aviv, 6. nov. (AFP). Sovjetski veleposlanik v Tel Avivu Aleksander Abramov, ki ga je bila večeraj sovjetska vlada odpoklicala, je davi obiskal Izraelskega zunanjega ministra Goldo Meir pred vrnitvijo v Moskvo. Po obvestilih iz diplomatskih krogov je sovjetski veleposlanik ob tej priložnosti izrazil izraelskemu ministru novo deklaracijo sovjetske vlade.

Budimpeštanska ulica po enem izmed neredov

Policijska ura v Pečuju

Sovjetsko poveljstvo za Baranjo in Pečuj je poleg tega zaprlo zabavišča in kulturne ustanove, prepovedalo demonstracije in zbiranje na ulicah, razpustilo »protirevolucionarne odbore« in pozvalo prebivalstvo, naj izroči orožje

PEČUJ, 6. nov. Radijska postaja Pečuj je objavila ukaz sovjetske vojaške poveljnika Pečuja majorja Kornjušina, ki pravi, da bodo vse kulturne ustanove in zabavišča do nadaljnega zaprta in da morajo v vseh ustanovah in podjetjih v uradnem času zažeti z delom. Le-ta je ukazal tudi razpustitev »protirevolucionarnih nacionalnih odborov«, prepovedal demonstracije in zbiranje po ulicah ter uvedel policijsko uro od sedmih zvečer do sedmih zjutraj.

Sovjetski vojaški poveljnik je pozval prebivalce, naj takoj izroče orožje vojaškemu poveljstvu, in opozoril, da bo sleherni, ki bi protikazonito umel orožje,

za to odgovoren po zakonih o izrednem stanju. Radijska postaja Pečuj je objavila ukaz sovjetskega poveljstva za Baranjo in Pečuj, v katerem poziva vse, ki se v manjših skupinah pri Mečetu v okolici Koleja in drugih krajih še upirajo, da takoj položijo orožje.

Radio Pečuj poroča dalje, da je županjski izvršni odbor partije pozval prebivalce, naj podpro vlado, štitijo demokratični red in takoj začno delati, da bo nastala red in disciplina. Sporočeno je bilo, da je ukinitvena županjska »odkupna uprava« in ustanovljena nova »uprava za svoboden odkup«, ki bo skupaj s posameznimi podjetji skrbelo za preskrbo Pečuja. Odslej bodo pridelke odkupovali po prostem dogovoru. Radijska postaja Pečuj poroča, da je večeraj več podjetij začelo delati. V koksarstvu dela 75 odstotkov delavcev, v mestni pišarni polovica, v podjetjih za mleko pa 80 odstotkov delavcev. S premogom je stvar težavnejša. Pravilo, da imata koksarna in tovarna usnja premoгаа samo za tri do štiri dni. Tovarne prosijo rudarje, naj se takoj vrnejo na delo.

Budimpešta, 6. nov. Kakor poroča budimpeštanski radio, je predsednik madžarske vlade Janos Kadar obiskal mesto Szolnok, kjer je imel razgovore z voditelji in aktivisti tega kraja. Obvestil jih je o tekočih vprašanjih in političnem položaju.

Budimpeštanski radio je objavil večeraj poziv poveljstva sovjetskih enot na Madžarskem, v katerem vabi vojske in častnike madžarske vojske »skupnemu boju proti podvignim reakcijskim silam, za svobodo in demokracijo. Delovni ljudje Madžarske naj ne verjamejo obrekovalcem, ki bi hoteli, da bi madžarski narod nastopil proti sovjetskim enotam. Nismo zato tu, da bi zasedli vašo državo, je rečeno v pozivu sovjetskega poveljstva, pač pa so sovjetske čete posredovale na poziv madžarske delavske-kmečke revolucionarne vlade, ki je izjavila, da na Madžarskem uničujejo in požigajo sile mračne reakcije, ki bi hotele vzpostaviti oblast velesposetnikov in kapitalistov. Fašizem se je pojavil kot resnična nevarnost. V državi je nastala popolna zmeda. Pri tem položaju je za madžarske delavske-kmečke revolucionarne vladne oblasti na poveljstvo sovjetskih enot na Madžarskem in jih prosila, naj pomagajo uničiti protirevolucionarne sile, vzpostaviti red in notranji mir. Poveljstvo sovjetskih enot pravi na koncu poziv, je pripravljeno nuditi takšno pomoč.

»Tržaška mislija«

OD NAŠEGA STALNEGA DOPISNIKA

Trst, 6. nov. (Po telefonu). — V Trstu so danes objavili, da je tržaški župan govoril 3. novembra v Gorici s predsednikom republike Gronchijem ter ga ponovno zaprosil za posredovanje za rešitev tržaških gospodarskih vprašanj. Gronchi je županu dejal, da tržaško problematiko aktivno proučujejo pristojna ministrstva v Rimu. Danes zvečer pa bo v Trstu seja občinskega sveta in pokrajinskega odbora.

V očitnem nasprotju z živahnimi in marsikdaj tudi napetimi diskusijami, ki se te dni razvijajo tudi v Trstu v zvezi s poslabšanjem mednarodnega položaja, pa je vsebina nove številke revije »Trieste«. Revija objavlja uvodnik pod naslovom »Tržaška mislija«, ki se začinja in končuje z besedami, ki jih je spregovoril v Trstu Gronchi, ki je odgovoril županom v občinskem svetu. Ta revija poudarja, da se mora Trst dejansko uve-

javiti z vlogo posrednika med različnimi civilizacijami in tradicijami, ki se tu srečujejo. »Da pa se to doseže, je potrebno odstraniti skrajno in strup nacionalistične nestrupnosti« pravi revija in dodaja, da so prispevali k stvarni civilizaciji in Italije slabo tisti, ki se še ne mislijo poslovišti z nekdanjimi sistemi in so celo kritizirali umestne besede predsednika republike. »Kot civiliziran narod, kot demokratska država — končuje uvodnik — ima Italija še pred juridčno moralno dolžnost, da skrbi za uresničitev ustavnih določb v korist celotnega prebivalstva in zato tudi pripadnikom manjšine, kakor tudi za izvajanje sporazumov, ki so bili svobodno podpisani v duhu, ki je navdajal podpisnike, ko so sporazume sprejeli.« Revija prinaša še dva članka o položaju italijanske manjšine v Istri.

M. Kocijan

Bežno srečanje v Parizu

Adenauer je razočaran zaradi sprejema v Parizu in se vrača še nočjo v Bonn

Paris, 8. nov. (Tanjug). — Uradni francoosko-nemški razgovori, ki so se začeli davi s prihodom kancelerja Adenauerja v Pariz, so bili zdaj odgodeni na »boljše in mirnejše dni«. Kanceler je sklenil, da bo še nočjo odpotoval iz Pariza, ker so se razgovori med francoskimi in nemškimi državniki začeli s precejšnjo zamudo in so bili trkrat prekinjeni zaradi neposilenosti gostiteljev s krizo na Srednjem vzhodu.

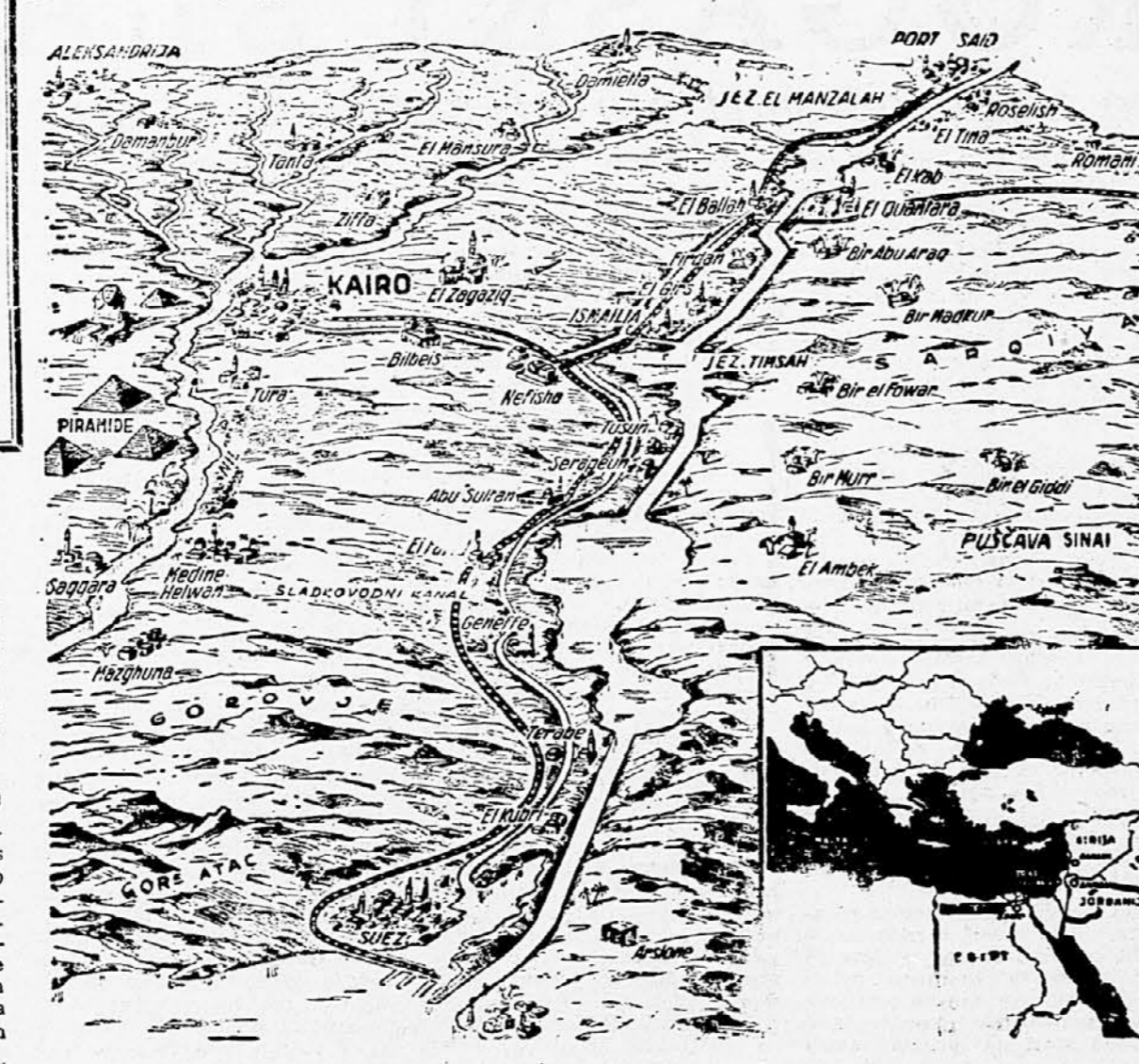
Obisk kancelerja Adenauerja je dobil tako izključno vjudnostni pomen, volja za reševanje bistvenih vprašanj med obema državama, ki temeljijo na posarskem sporazumu, pa se je znatno ohladila zaradi takšnega sprejema kancelerja Adenauerja v Parizu. Nemški zastopniki ne skrivajo nezadovoljstva zaradi tega. Ker je premier Guy Mollet med enournim razgovorom s kancelerjem Adenauerjem dopoldne

»trikrat zapustil svojega gosta«, — da bi sprejel po vrsti britanskega, ameriškega in belgijskega veleposlanika.

Prav tako trdijo, da je Adenauer takoj po prihodu sporočil francoskemu ministrskemu predsedniku, da ne odobrava britansko-francoske intervencije na Srednjem vzhodu.

Uradni obisk kancelerja Adenauerja v Parizu bi moral po prvotnem načrtu trajati tri dni, pa so ga spričlo položaja na Srednjem vzhodu skrajšali na en dan.

Paris, 8. nov. (Reuter). — V uradnih krogih v Parizu izjavljajo, da je Francija danes protestirala pri sovjetskem veleposlanštvu v Parizu, zaradi protirevolucionarnih demonstracij

VEČERNE LUČI V NON-STOP ULICI

Moška in ženska pokrivala v trgovini »Velur« so bila navzile pozni uri deležna zanimanja in ogledovanja.

»Ne hvala, ne bomo se ne strigli in ne brili, pač pa...« Tako in podobno smo prvi sobotni večer v novembru se opravevali v ljubljanski non-stop ulici. Če pri »Sionu« smo v brivskem lokalu pobarali, kako in kaj gre z neprekinjenim delom od jutra do večera. Vidljivo so nam povedali, da za njih velja non-stop že od lanskega aprila. Ali vsestransko kaže po tem sistemu obratovati, pa nismo spraševali, kajti ta čas je v tej pozni uri potrepeljivo čakalo na britje več dokaj dlakavih brad. Predno smo nadaljevali pot, so nam dejali, da čisto »potegnejo« se čez non-stop.

»Moja« je trgovina, ki jo najbolj »obrajajo« pozabljive ali uslužbene gospodinje. Kmalu, ko smo vstopili v ta lokal, smo temu tudi verjeli. Reporterka non-stop radovednost nas je seznanila z gospodinjo, doma za Bežigradom. »Mar niste utegnili čez dan nakupiti živila?« je bilo naše vprašanje. »Ne, ker imam delten delovni čas. Tudi jaz sem namreč v službi pri podjetju »Tabak«. Jutri je nedelja in mi je zmanjkalo olja ter soli,« je pojasnjevala. Poslovodja pa nam je pothotoma izza prodajne mize dejala, da so menda gospodinje kar takale na non-stop ulici. To svojo domnevo je utemeljeval z izredno visokim prometom, ki so ga popoldne in ta večer imeli.

Poslovodkinja parfumerije »Nade« je bila navdve zadovoljna z doseženim prometom.

Krvava peč

V nedeljo 5. novembra je prvič zazorela električna luč ne samo po naših domovih, temveč tudi v soli. Res na je, da do nedavnega še nismo vedeli, če bomo lahko uredili napeljava elektrike tudi v soli. Na pomoč je prisloži občinski ljudski odbor. Ta teden se je začel v Krvavi peč kuharsko-gospodinski tečaj, ki ga obiskuje 16 deklet. Tečaj je omogočil Zavod za pospeševanje gospodinjstva iz Kotevca, ki si je nabavil priložne kuhinje, s katero so obiskovalci tudi naš kraj.

Ročni radijski aparati, električni brivski aparati, tranzistorji

Zagreb, novembra. »Radioindustrija Zagreb« pripravila nekatere novosti, ki bodo razveselile naše potrošnike. To so predvsem novi radijski aparati s tranzistorji, ki zamenjujejo navadne elektronske cevi. Ti tranzistorji imajo veliko prednost v tem, ker so zelo majhni, trojko minimalne količine električne energije in dolgo trajajo. Tranzistorji bodo vgrajeni v najnovejši tip majhnih prenosnih ročnih radijskih aparatov, ki sprejemajo večje število evropskih postaj in delujejo z dvema navadnima žepnima baterijama najmanj 40 ur. Druga novost je specialni baterijski aparat najnovejše konstrukcije, ki bo zlasti primeren za oddaljene kraje in otoke. Ta aparat ima prav tako tranzistor in troji minimalno količino električne energije. Poleg tega bosta nova aparata luksuznega tipa »Jadrin 57«. Pripravlja kolektiv »Radioindustrija« za široko potrošnje mali brivski električni aparat. Le-ta bo, kakor smo izvedeli, mnogo

predmet. Prijetno je je presenečilo, da lahko kupi v tej pozni uri. Poslovodja »Elite« Julij Vodnik je izrekel sodbo o non-stop sistemu za njihovo prodajalno. Medtem ko je fotoreporter »pobral« reportažni posnetek na celuloidni trak, smo zapisali, da je bilo tega dne popoldne in zvečer skoraj četr milijona prometa. Številka se nam je zdelo precejšnja in ko smo še vedno nekoliko presenečenim prodajalkam zaželeli »lahko noč«, smo poskušali v naglici presoditi, koliko ljudi je bilo v tem času postreženih s čevlji. Kratak, preprost račun nam je povedal, da je v tem lokalu v tem času kupilo okoli 65 ljudi obutev.

Pred »Volno« smo obstali. Zgledali smo se v lepo razvrščene bale blaga, ki tako zapeljivo mučijo estetski okus, da se komaj premagamo pred novim potrošniškim kreditom. Vendar naša naloga je tokrat bila potrditveno in ne kupovanje. Hoteli smo vstopiti, ko... »Marjanca, ura bo kmalu

Lep lokal so odprli prav tega dne popoldne. Poslovodkinja nam je radevolje povedala, da imajo vsa dan živahen in enakomeren promet, ki pa je v večeru nekoliko močnejši. Zdelo se je, kot da so pod umetno svetlobo kljubki mnogo lepši. Zeleli smo »novorojeni« trgovini mnogo uspehov in odšli.

Priznati moramo, da smo menili za trgovino, ki ne prodajajo vsakodnevnih potrebščin, non-stop ne bo prikladen. S tem dvomom smo vstopili v »Keramiko«. Prijazno smo zavrnili »prosim, želite« in pojasnili namen našega obiska.

»Če je tako, potem naj povem, da je bil popoldne precej obsežen promet. Zvečer pa je le neznan in je ta stranka po šesti uri prva,« je odgovarjal poslovodja in pri tem pokazal na kupujočo tovaršnico. Zanimalo nas je, zakaj ni ona kupovala čez dan steklene vaze, ki je ta čas držala v roki. Z majhnim nameskrom in v tržaškem narečju nam je povedala, da je šele popoldne prispela v Ljubljano. Zvečer si je pri ogledovanju izložb začela prav ta

Ce morda mislite, ljubi bralci, da je cvetličarna med zadnjimi v ustvarjenem prometu tega dne, ne sodite prenapro! Prodajalka vam bo pojasnila, da »je bilo popoldne in zvečer prodano štirikrat več nageljnov kot v običajnih dneh. Če bo tolikšen promet ob večerih, potlej je za nas non-stop odlična zadeva.« Torej, če so prodali toliko teh cvetlic, so to soboto nedvomno tudi marsikje družinsko praznovati. V srcu smo jim želeli iskreno »vsve najboljšo« in pohiteli še v parfumerijo »Nada«. Takoj smo jim povedali, da ne želimo ničesar, kot le zvedeti, če jim poslovno dobro kaže non-stop sistem. Svetlolasa poslovodkinja se je nasmejela in začela preštevati izkupitke. Ni govorila, verjetno meneč, da število bankovcev v njenih rokah o tem dovolj pove. »Kdo so ta večer kupovali v »Nadi«? Tisti, ki so doma ugotovili, da jim je zmanjkalo britvic, zobnih krem, mila in podobnega ter jim je preostala v njihovi zagati edina nada, da grejo k »Nadi«.

To ni Marjanca in ne njena znanka. Nas to tudi ni zanimalo, kajti nihče med nami ni praznovati, temveč le službovali.

osem. Moram se po rože za jutrišnji rojstni dan naše...« zaslisišo za našim hrbtom. Obrnili smo se in diskretno zasledovali Marjanco in njeno znanko. Mar so res tudi rože na non-stop sistemu. Na vprašanje smo dobili odgovor kmalu zatem, ko smo skoraj hkrati vstopili v neznanokama v cvetličarno »Roža«. Blisk tisočnic sekunde in že smo imeli dokaz tega na traku. Naše kratko opravilo je pomirilo neugodno presenečen obraz.

Kazalec na uri je kazal že skoraj 8. uro, ko smo naglo za seboj zaprli vrata papirnice Mladinske knjige. Uvod je bil enak kot v prejšnjih lokalih in že smo bili pri podatkih, ki tudi v prid trgovine pričajo ugodno o non-stop sistemu. Z občutkom, da smo zaključili naš strokovni pohod po non-stop ulici, smo se nekaj minut zatem sredi nje oddahnili. Kaj pa potem? Šli smo naprej. Novinarski non-stop je pač nedoločen.

Cas se je nagnil že čez sedmo zvečer, ko smo v trgovini »Moja« v Nazorjevi ulici naredili ta posnetek

ZAGREBSKA KRONIKA

SPREJEMNA POSTAJA ZA MLADINO. Zagreb je dobil ustanovo, ki so jo odprli na glavnem kolodvoru in ima nalogo skrbeti za mladino ob prihodu v Zagreb. Vsak dan pride v Zagreb najmanj sto mladincev obolega spola, ki iščejo delo ali pa prihajajo po bode, primarna preskrbitelj. Zato so uredili na glavnem kolodvoru že davno potrebno ustanovo, ki bo pomagala mladini. Tako bodo preprečili mnoge slabe pojave. Mladina ne bo prejemala v tej posebni sprejemnici samo navodil in zaščit, temveč bo dobivala tudi hrano in pregoščje, dokler ne bodo primarna preskrbitelj. NADALJNJE ZNIZANJE CEN MESA. Deset mesarij že prodaja meso po 180 do 190 din/kg. Sekretariat za blagovni promet pri okrajnem ljudskem odpru Zagreba je začel sedaj ukrepe, da bi tudi drug mesecih znižale cene in da bi doleteli še nižje cene, ker cene živine na trgu padajo.

LOV NA BIKIKLISTE. Ugovorni so vsaj v Zagrebu, da povzročajo bikiklisti mnogo nezgod ne samo zaradi nepozornosti in malomarnosti, temveč tudi zaradi splošnega neupoštevanja uradnih predpisov in znakov. Zato je začela prometna milica v Zagrebu ostru kaznovati vsak prestopnik bikiklistov. Za malben prestopnik je treba plačati milico. Na nekaterih mestih je postavila rito, na kateri so označeni pravilo, da je za manj kršiteljev.

Delo, ki ozdravlja

Ne bi te hotel nadlegovati, tovariš, a vendar — ali si že vsaj bežno stopil te dni v dvorano v Kidričevi ulici in si ogledal razstavo izdelkov bolnikov naših zavodov za duševne bolezni? Vem, da je danes mnogo važnejših stvari v svetu, celo vojni, in tudi razstav, ki so veliko pomembnejše in privlačnejše. Toda prav vse to daje tej razstavi še toliko večjo vrednost, saj pomeni sredi tega tiho in vztrajno, humanistično in praktično priznanje, da tudi tisti, ki jih je taka ali drugačna duševna bolezen prostorsko omejevala v duševnih bolnišnicah, vendar niso izločeni iz skupnosti. Nikjer ni bilo v preteklosti toliko zlorab in napak, kot ravno pri duševnih boleznih.

Prav tako imenovana sodobna zopislitvena metoda zdravljenja je pri tem pokazala največje uspehe. Delo zaposli, osveta in ozdravlja. Ta način zdravljenja so uvedli najprej v bolnišnici za duševne bolezni in Polju vzporedno s kulturno prosvetno in socialno društveno dejavnostjo bolnikov; zdaj pa ga praktično uporabljajo tudi že v vseh ostalih naših zavodih za duševne bolezni in Sloveniji. V Domu za defektno mladino v Domavi pri Ptuju pa so kot prvi v Jugoslaviji začeli celo s postopno rehabilitacijo, to je z navajanjem defektnih otrok na normalno delo.

Razstava v Ljubljani je samo droben, a vendar navdve zanimiv odsev tega dela. Če gledaš te živahno vezene prtičke, pletenine, košarice, srajce, čepice, usnjene torbice, lesne izdelke, drobne izrezljane prtičke ali rumene račke, ki se prešerno zibljejo nad napisom »Spomin iz Begunje, si boš verjetno težko mislil, da so vse to izdelali težki duševni bolniki in to celo iz odpadkov ter v skrajno neprimernih in skromno stisnjenih delovnih prostorih. Pogledaj to umetno pletenje je delo bolnice, ki komaj premika samo zgoranje dele prstov! Omega klekljanje se je po dvajsetih letih znova spomnila druga bolnica in zdaj spet je skoraj mojstrsko obvlada svojo obrt.

»Turistični vestnik« št. 11/56

Pred dnevi je šla 11. (novembrska) številka »Turističnega vestnika« — glasila TZS v Ljubljani. To pot je nekoliko zajetnejša in že zato tudi bolj pisana kakor je bila prejšnja. Bralce bo lahko bral predvsem naslednje vidnejše prispevke: Konferenca znanstvene komisije AIT v Dubrovniku; Opazanja in dogajanja ob IV. Ljubljanskem festivalu (dr. Fr. Vatovec); Organizacijska zgradba našega turizma (Ing. Hugo Weiss); Termalni vrelci v Srednjem brdu (Ing. Janez Kosmač); Bistra in njena priroda (Ing. Mirko Sušteršič); Kojško (France Planina); Lovran — zmerom privlačen in prijeten (Dr. Novl. prospekti Slovenije v letu 1956 (v. Soštar); V Trnovskem gozdu se je ustavljal turizem (Ludvik Zeržut); Po pohorskih poteh (U. M.); Po morju in gričih Severne Istre (Rado Goljak); Razmišljanja o nalozah in razvojnih možnostih jugoslovanskega turizma (Rudolf A. Bares); Izdeli v osrednji del Kobanskega jezora (dr. F. M.); Griz — Celovec — stični leden v Postojni; Gospodarsko razstavišče Ljubljana; Turistična razstava na VI. Gojenjskem sejmu itd. Številke vključujejo razni drobnejši prispevki o delanju in nehanju turističnih delavcev doma in na tujem. Turistični vestnik izhaja mesečno in se naroča pri upravi revije v Ljubljani, Tomšičeva 3/II.

Nekatere stvari s dokaj komercialne, saj imajo samo v bolnišnici za duševne bolezni in Polju baje skoraj 1 milijon din prometa z izdelki bolnikov. Predpisanke, skatlice, pižame in podobno izdelujejo kar po naročilu ali v serijah in neposredno za trgovine ali tovarno. S tem seveda dobiš močno potrošna denarna sredstva za nabavo materiala, orodja in socialno pomoč bolnikom ob odhodu iz bolnišnic. Če se torej odločijo tudi za izdelovanje raznih artiklov, ki so v gospodinjstvu potrebni, a je nanje azer naša splošna proizvodnja pozabila, npr. rokavnički za likanje, je to dvakrat prav. Seveda pa je pri vsem tem tudi veliko takih artiklov, ki se nekoliko približujejo kitu in ki jih bodo težko spravili v promet, vsaj v mestu. Vendar pa je pri tem treba upoštevati zdravstveni učinek take zapolitve, ob skrbnem vbadanju križnih vzorcev ali šivanju blazine z osladnim rožnatim motivom se bolnik dolgo časa zaposli in v vsem tem času miruje s svojimi izpadi. Tigr na veliki stenski preprogi je bolnica tedne in tedne z veliko koncentracijo brez predčiska prenašala na svoje platno. Gotovo pa je najbolj primerno izdelovanje takih artiklov, kjer hodita zdravstveni učinek in praktična prometna vrednost izdelka vzporedno.

CELJSKI PROGRAMI

Celje je zlasti v zadnjih letih močno spreminilo svoje zunanje lice, tako da ustvarja prikužno okolje. Navzile ugodnemu vtisu, ki ga dobi sleherni obiskovalec mesta ob Savinji, pa skriva Celje vendarle nekaj problemov, ki jih bo treba začeti kmalu reševati, oziroma ki po svoji naravi dovoljujejo skorajšnjo rešitev.

Ce bi tem problemom določevali vrstni red, potem gotovo sodi na prvo mesto ureditev novega zdravstvenega doma. Stavba sicer že stoji, toda trije njeni trakti ne služijo tistim namenom, zaradi katerih so bili zgrajeni. Za temi objekti pa stojijo še drugi trakti, ki so sicer že pod streho, a še vedno v surovem stanju. Glede na kritično stanje zdravstvene službe, ki ima nezadostne in skrajno neprimerne prostore, je potreba po dokončni usposobitvi nedovršenih traktov in pozneje po preselitvi ljudskega odbora in ostalih ustanov iz teh prostorov v druga poslopja več kot utemeljena. Pri reševanju tega problema bi lahko v znatni meri sodelovali okrajni zavod za socialno zavarovanje, saj je pred-

vsem v njegovem interesu, da ambulantna služba doseže primerno stopnjo. V tem primeru pa gre še za dokončno ureditev takolimenovanega zdravstvenega centra, ki ga sestavljajo bolnišnica z vsemi oddelki, šola za medicinske sestre in v prihodnje še zdravstveni dom.

Drugi problem je ureditev Narodnega doma kot kulturnega in političnega zgodovinskega spomenika, s katerim so povezani narodnostni boji v dobi ponemčevanja. Med okupacijo so Nemci spremenili njegovo zunanjo podobo. Gre pa za to, da Narodni dom znova dobi svoje prvotno lice. S tem pa naj bi se bistveno spremenila tudi njegova vloga glede koriščenja dvorane. Le-ta naj bi znova postala tista, v kateri bi poslali važnejša slavnostna zborovanja, zasedanja, predavanja, koncerte in podobno; postala naj bi žarišče kulturnega in političnega dela. To hkrati pomeni, naj bi v njej ne prirejali več takšnih veselice, za katere je že v naprej znan klavirni konec. Kaže, da je ureditve tega načrta več ali manj zagotovljena, saj je okrajni ljudski odbor že predvidel potrebna sredstva za preureditev dvorane in zunanosti stavbe. Zdi se, da bo Slančev trg v prihodnje kulturno in upravno središče Celja. Tu bodo prihodnje leto odkrili tudi spomenik NOB. Ogrodje v marmorju že stoji, reliefi pa so v delu.

Gradnja plavalnega bazena je postala dejstvo. To je vsekakor važna ugotovitev. Optimisti so celo prepričani, da bo prihodnje leto že zgrajen vsaj velik olimpijski bazen.

Ljudski odbor celjskega okraja je v načelu že odobril gradnjo poslopja za učiteljske in za glasbeno šolo (kombinirana gradnja). Predlog je za lokacijo je več. Ker pa regulacijski načrt mesta itak predvideva odstranitev bivše protestantske cerkve, bi kazalo proučiti možnost o gradnji obeh šol na tem mestu.

V vrsto celjskih sličic spada tudi ureditev telovadišča ob Keršnikovi ulici, nadalje predlogi o postavitvi spomenikov nekaterim zaslužnim Celjanom, tako politikom, kot kulturnim delavcem in umetnikom.

ROGAŠKI SLATINI

bo treba očuvati sloves svetovnoznanega zdravilišča

Zdravilišče v Rogoški Slatini je staro okoli 300 let. Pogled v njegovo stanje pa kaže, da zdravilišče spričo zastaralih in dotrajanih naprav, ki so jih običajno obnavljali vsaki 50 let, ne ustreza več ne le razvijajočemu se turizmu, temveč tudi zahtevam sodobne terapije. Zadnje temeljite investicije v zdravilišče so bile v letih 1907—1910. Zaradi vojne so izpadle investicije v letu 1940. Zalostno sliko na izropanem inventarju in na zanemarjenih objektih pa je pustila tudi druga svetovna vojna. Zvezniki in republikanski sredstvi v 1949—51. letu so bili delno usposobljeni nekateri objekti, začela pa so se tudi kaptažna dela na vrelnem področju.

Uspesno končana kaptažna dela in izredno visoka vrednost mineralne vode narekujejo v prvi vrsti zdravilišče politično-ter prav tako občinskemu ljudskemu odboru, da usposobi zdravilišče naprave do tiste stopnje, da bo naš delovni človek našel v kraju ne samo potreben odih, temveč tudi potrebno zdravje.

Obnovitve centralne pralnice, odstranitve gobe po severnem delu hotela Boča, bi zdravilišče lahko še krilo stroške za dopolnitve opreme v Strossmayerjevem domu in v hotelu Styria. Za izvršitev vseh teh del bi zdravilišče potrebovalo okoli 48 milijonov dinarjev.

Zraven teh investicij, ki bi jih naj finansiralo zdravilišče, pa je še predlog za popolno in nujno ureditev vseh zdraviliških naprav. To je načrt za velike investicije, o katerem bo treba prav tako razmišljati in govoriti v tem načrtu je zajeta preureditev centralne kurjave, novogradnje hidroterapije, naltvalnice in pivnice ter adaptacija hotela Styria in Zagrebskega doma. Za izvršitev tega načrta pa naj bi potrošili nekaj več kot 1 milijardo dinarjev.

S podobnimi težavami, zlasti kar se tiče nezadostne opreme in premajhnih kapacitet, se borijo tudi vsa 3 gostinska podjetja v Rogoški Slatini in to Slovenski dom, Soča in Bohor. V tesni povezavi z vsem tem pa je tudi neugodno stanje komunalnih naprav v Rogoški Slatini. Kritično stanje teh objektov se negativno odraža na ugledu zdraviliškega kraja. Zato tudi ta vprašanja ključje ponujni rešitvah. Največ nevednosti povzročajo pomanjkanje pitne vode. V sušnih mesecih je to tako

perede, da morajo vodo v nočnih urah zapirati. Zraven tega bi morali vodovoda v Perneku in Imencini ukiniti, ker so izviri pod direktnim vplivom atmosferskih padavin. Sosednje vasi so brez vodovoda, zato je na teh področjih že dvakrat izbruhnila epidemija tifusa. Steklarna uporablja za industrijske namene vodo iz vodnjakov in potoka, pitno pa morajo dovažati v cisternah. V nič boljšem stanju in kanalizacija, urediti, pokriti in regulirati pa bo treba tudi potok Irje, ki teče skozi Rog. Slatino. Tu nimajo niti javnih stranišč. Po predlogu pa naj bi preumestili še tranzitno cesto II. reda, ki je zaenkrat speljana skozi središče zdraviliškega kraja, kar ni najbolj primerno. Potreba pa kažejo še na zgraditev novega zdravstvenega doma, na zgraditev šole, kina in kar je najvažnejše tudi na zgraditev najmanj 150 stanovanj.

Skratka, problemi so pereči, načrta pa zato zahtevni, a hkrati nujni. O vsem tem so na zadnji seji razpravljali tudi člani sveta za turizem pri okrajnem ljudskem odboru v Celju, ki so na koncu izvolili posebno komisijo pod vodstvom prof. L. Rebeška z nalogo, da prouči vsa navedena in še druga vprašanja in da v skladu s perspektivami urbanističnega načrta izdela predlog nadaljnega razvoja Rogoške Slatine.

M. B.

Glasbeni festival v Varšavi

V poljski prestolnici je bil od 10.-21. oktobra mednarodni festival sodobne glasbe, po številu izvedenih skladb in izvajalcih orkestrrov, dirigentov in solistov gotovo največjih v Evropi v zadnjih desetletjih.

Nova Varšava, ki so jo Poljaki v nekaj letih zgradili na ruševinah stare in jo delno obnovili v starem slogu, je kljub nekaterim namam tvegala dejanje na umetniškem področju, ki nima primera. Na festivalu so udeleženi: 9 simfoničnih orkestrrov, ki jih je dirigiral 18 dirigentov, dalje dva kvarteta (Parseni iz Pariza in Tatrai iz Budimpešte) ter številni solisti, od katerih naj posebej omenim Davida Ojstraha, ki je igral z Državnim orkestrom SSSR iz Moskve. Sošastakovičev violinski koncert. Spored je obsegal 63 simfonij in simfoničnih cikličnih skladb, 7 kvartetov in nekaj solističnih in zborovskih del. Težične festivala pa je bilo na simfoničnih koncertih in skoraj polovico spovedov so izpolnili poljski avtorji. Poljsko koncertno občinstvo nima predskokov in ni nezaupljivo do domače tvorbe, četudi je modernemu usmerjena in marksomsko težje dostopna. V enajstih dneh je do zadnjega prostora napolnilo več kot 17 simfoničnih so bili 3 koncerti in 1 mladinski koncert. Domača dela je sprejela s simpatijo in ljubeznijo kakor nikjer drugod. Poleg drugih del so poslušali 30 simfoničnih skladb dvaindvajsetih poljskih skladateljev s ponosom, razumevanjem in odobravanjem. Saj se jim vsa ta dela zrasla na dramatičnih tleh. Sodobna poljska instrumentalna glasba ne hodi po tradicionalnih poteh Chopina in Moninskega, temveč je močno vplivana po francoski sodobni glasbi, iz katere so izšli mnogi mlajši skladatelji. Ka dovršijo poljski glasbeniki svoje študije v Varšavi, Krakovu ali Poznani, gredo na specializacije in izpopolnitve najraje v Parizu. Na festivalnem programu je bilo na primer 8 poljskih skladateljev, ki so študirali pri znameniti francoski pedagožinji za kompozicijo Nadi Boulanger. Bila je gost poljskih skladateljev in se je osebno udeležila varšavskega festivala.

Jezik sodobnih poljskih skladateljev je delno kozmopolitski, delno folklorni. Svoje oči pa najsi obrneta proti zapadu, kakor proti vzhodu, vendar ne gredo v ekstremno stanoalno ali dvanajstonsko konstruktivistično smer. Njihova sodobna produkcija je bogata, zlasti v instrumentalni zvrsti, ker imajo odlične orkestre in dirigente.

Obširen festivalski spored je zavezoval poleg štirih poljskih petih simfoničnih orkestrrov. Med zadnjimi so bili tisti iz Moskve, Pariza, Bukarešte, Brna in Dunaja. Za ilustracijo kvalitete poljskih simfoničnih orkestrrov naj omenim, da so Dunajski simfoniki nedvomno eno stopnjo pod tistimi poljskimi, ki so nastopili na festivalu v Varšavi. Organizacija festivala je bila odlična in izvedena da podrobno. Številni inozemski udeleženci festivala so se mogli prepričati, da je vitalna Poljska doživela zapadne kulturne narode, čeprav je morala vložiti po drugi svetovni vojni vse napore in vsa materialna sredstva za obnovo teško prizadete in izro-

pane-domovine. Varšava postaja spet pomembno evropsko glasbeno središče. Tu so uvedli redno mednarodne festivale, ki se bodo vršili vsako drugo leto, mednarodna Chopinova tekmovanja za klaviriste in v Poznani v vilenawskijeva tekmovanja za violiniste. Ne ustavijo se pred velikimi materialnimi izdatki, ker se zavedajo, da so to le dolgoročne investicije, ki bodo poljski glasbeni kulturi prinesle velike moralne in materialne obresti. Njihova kulturna politika je vredna pozornosti. Kljub mednarodnemu značaju festivalov in tekmovanj je

vklučenih v pogoje teh prireditelj skoraj polovica skladb poljskih skladateljev. Domovinska skladatelj Chopina, Moninskega in Szymanowskega je dala v preteklosti svetovni glasbeni kulturi tudi pomembne umetniške postavljajce, ki blestijo v zgodovini poljskega in svetovnega glasbenega življenja. Današnja Poljska, ponosna na svojo zgodovino in na prestano trpljenje, nadaljuje gradnjo z mladiškimi poletom na temeljih, ki so jih postavili njeni slavni sinovi.

Prvi mednarodni festival sodobne glasbe v Varšavi, ta edinstvena manifestacija in revija poljske glasbene umetnosti, je o tem prepričala tudi vse množice inozemske udeležence.

Matija Bravničar

SARAJEVSKI „IZRAZ“

Z novim letom bo začel izhajati v Sarajevu (založba »Svetlost«) časopis »Izraz«. Iz programa novega mesečnika posnemamo nekatere smernice, ki so vredne, da jih že vnaprej informativno zabeležimo, ker pomenijo zanimivo konceptijo današnjega časopisa za književno in kulturno življenje. »Izraz« bo predvsem kritičen časopis; posvečal se bo problemom književnosti in kulture, gojil bo književno in umetniško kritiko, razglabljal vsebine naših revij in prinašal teoretične razprave iz estetike in slovstvene teorije. Ne bo zanemarljivo tudi literarno-zgodovinski vprašanja.

V programu pripravljajočega se časopisa »Izraz« nas predvsem zanima izjava, da bo skušal zajemati kulturno življenje v vseh jugoslovanskih republikah in da bo imel povsod svoje sodelavce. Njegovo obzorje bo potemtakem prvenstveno jugoslovansko v najširšem pomenu besede. Priznati moramo, da to doslej ni uspelo nobeni naši reviji, nemara tudi zato, ker si nobena programske ne prizadeva, da bi dosegla takšno širino. Upajmo, da bo »Izraz« izpolnil to točko svojega programa in da bo informativno in kritično opravičilo preprosto delo medsebojnega kulturnega spoznavanja, delo, ki so ga precej zanemarljivo ljubljanski, zagrebški in beograjski časopisi, med njimi tudi »Književne novine«.

Druga značilna točka v programu »Izraza« je izjava o potrebi širokega merila v ocenjevanju književnih in umetniških vrednot, merilo, ki je danes po svetu in pri nas estetsko in zgodovinsko edino upravičeno ter prehaja okvir posameznih »sol«, »skupin«, »izmov«; ta širina v merilih je posledična spoznanja sodobnega človeka o preživelosti književnih, umetniških in kulturnih šablon. Sarajevski »Izraz« bo potemtakem skušal premagati in tudi teoretično odpraviti vsako pretirano nasprotje med »tradicionalno« književnostjo in modernizmom, saj se je to, kar se pri nas s primerno zamudo razglasa kot modernizem, v drugih kulturah že bolj ali manj preživelo. Sprito tega »Izraza« ne bo zoževal estetskih meril, prav tako ne bo priznaval ge-

neracijskih razlik in kakršnih koli estetskih dogem. »Samo z gojitvijo vseh oblik kritičnega, esejističnega in zgodovinsko-sintetičnega dela je mogoče dandanes iti vstric z razvojem književnosti in kulture v svetovnem obsegu.«

Vsekakor nam široki program novega sarajevskega časopisa, ki naj bi predstavljal kulturo celotne Jugoslavije, vzbujajo zanimanje za tako usmerjeno revialno delo. Odgovorno uredništvo »Izraza« je preuzel M. Begič, ki je že doslej pridobil novemu listu večje število sodelavcev iz vseh kulturnih središč Jugoslavije.

Začetek operne sezone v Mariboru

Mariborska Opera je začela sezono s Figarovo svatbo in se tako po svoje oddaljila skladateljevemu spominu v jubilejnim letu. Dirigiral je Cipri, režiral Leskovec, scenograf je Kavčič k. g. Kljub uspešnem begu iz Seraja pred kratkimi leti predstavlja ta Figaro brez dvoma najpopolnejše, kar je bilo doslej Mozartovega slišati v mariborski Operi. Mogoče je v tej smeri predstavljal višek, ki ga je kdor koli mogel v današnjem razmerah sploh doseči. Na videz tako nekomplimirani Mozartovi priki vsakemu izvajalcu dovolji nuditi za to, da se izkaže ali pa tudi ne. No, to pot se je v mnogih mestih izvajanje vzhodilo na višino te glasbene, ki za svojo navidezno lahkonostjo zmeraj skriva neke globline, v kateri ima vsaka fraza in še posebej vsako ponavljanje svoj »dramatski pomen, kjer se brušena oblika družil s temnimi »podtoni« (kakor s podtekstom) strasti ali pa s prišrčno, preprosto in zelo izrazito liriko. V tej glasbi je nešteto odtentov. Mariborska predstava seveda zmeraj in vsekoli ni mogla podajati vsega na štiri v. š. šini, vsega doganega pa je bilo presentivno mnogo. Gotovo gre šlo velik del zasluge za uspeh dirigentu Cipriju, ki je po svoji navadi poudarjal »komorne« posebnosti te glasbe. Orkester je dirigentu živo in precizno sledil. Uvertura je bila podana lepo

in nekoliko zadržano. Figaro je bil Gregorin. Izrazit v glasu in igri je vsekoli podajal zelo moško verzijo te postavke. Vseokoli močan in izrazit se je dramsko vendarle za spoznanje počutil bolje v prizorih, kjer je Figaro prav odkrit, kakor v tistih, kjer uživa v lastni gibčnosti, kjer »vzviorelu in liščiči«. Posebno velik napredek je bilo opaziti pri Pertotovi, ki je navihanko Suzano igrala in pela z veliko kulturo in lepim čutom za graciozno in pogostokrat ironično obarvano dramatično svoje vloge. Uspeh predstave je bil pravzaprav v veliki meri tudi njen uspeh. Seveda je bilo pričakovati, da bo Svagljeva kot grofica nekolikokrat »zablestela« z glasom, saj je moralna odpeti nekaj izmed najbolj resnih pevskih tekstov te vesele opere. Kamušič je kot grof Almariva seveda lahko uveljavljal prednosti svojega lepega glasu že vajenega obvladovanja odrskega prostora. Dal je vse, ne pa posebnih, svojih odtentov. Kerubina je Nada Zrimškova pela s svojim lepim in prikupnim glasom. Paževjo vlogo je podajala zelo lirčno in rahlo Thumova je kot Marcelina pevsko bila zelo dobra in je igralsko potrdila svojo veliko sposobnost za vloge te komične vrste. Gorenšek je uspešno pel Basilio, ki ga je tudi v izreki nekoliko karikiriral. Kovčič uspešno Bartola, Sancin prav tako

manjšo vlogo komičnega Curzia, sodnika. Nekoliko večjo vlogo ima še Antonio, vrtnar. To vlogo je opravil Sikyta kakor navadno ne toliko z glasovno potenco, kakor z izvrstnim komedijskim čutom in velikim temperamentom. Nada Vreževa je kot Barba našla nekaj prigradnih pristno »mozartovskih« tonov in (sploh dobrem) zadnjem dejanju. Prav tako kakor pevec-solist: je zbor pevsko in tudi igralsko lepo opravil svoje. (Zborovodja je Gustav Rakuša). Tudi bor je imel kakor solisti svoje »vliške«, v katerih je njegovo petje zavzelo posebno prepričevalno. Clani baleta pa so seveda graciozno odplešali svoj delež pod vodstvom Iveljeve. Vso predstavo je režisiral lepo in solidno postavil Leskovec (asistent je bil Uršič). Režija se nam v splošno do popolnosti zlihanja z muzikalnimi nameni in delom orkestra. Kavčičeva scena je sorazmerno preprosta, pa izredno smiselna in odrosko učinkovita; rafinirana v enostavnosti daje učinkovit okvir postavi in igranju. Osnovno razpoloženje podčrtavajo ornamenti na stenah teh kulisa, ki kljub svoji prozornosti odkri funkciji vendar prepričevalno »pričarajo« vsako prizorišče. Se posebej domiselna je zadnja scena: vr. Kostumograf je bila Jarčeva k. g. Kostumi se vsekakor niso po-

polnoma skladali s ozadjem. Mogoče je bilo premalo — sredstvo, zato ni bilo mogoče doseči pristnega efekta osemnajstega stoletja, rahle in bleščeče barve na pretežno »neutrlnem« ozadjju. Torej: Predstava je bila nekoliko zadržana — očitno zato, da bi precizno delo orkestra in pevcev usmerila v najlepše kvalitete Mozartove glasbe. Iz te zadržanosti je zrasla ena najtežjih predstav v Mariboru, najlepši čeprav menda ne najbolj izenačenih. Ob taki metodi dela pa bi Maribor v podobni zasedbi v dolednem času zmogel tudi kakšnega drugega »Mozart«. Branko Rudolf

polnoma skladali s ozadjem. Mogoče je bilo premalo — sredstvo, zato ni bilo mogoče doseči pristnega efekta osemnajstega stoletja, rahle in bleščeče barve na pretežno »neutrlnem« ozadjju. Torej: Predstava je bila nekoliko zadržana — očitno zato, da bi precizno delo orkestra in pevcev usmerila v najlepše kvalitete Mozartove glasbe. Iz te zadržanosti je zrasla ena najtežjih predstav v Mariboru, najlepši čeprav menda ne najbolj izenačenih. Ob taki metodi dela pa bi Maribor v podobni zasedbi v dolednem času zmogel tudi kakšnega drugega »Mozart«. Branko Rudolf

Kupujte knjige Založbe SLOVENSKI POROČVALFC. Če imate slikanico »Gozdni prijatelji?«

Kostanjevica na otočku sredi Krke živi svoje sicer odmaknjeno, a bogato življenje. Posebno bogato se to življenje razmahne vsako leto v tednu, ko praznujemo »dolenjske Benetke« svoj obč. praznik ali pa v dneh okrog Prešernovega praznika. Takrat večer za večerom zagori ogenj v žari pred prostornim, novo zgrajenim kulturnim domom in osvetli okrašeno pročelje in spomenik padlim borcem: Kostanjevica praznuje tudi svoj kulturni teden.

Tudi 27. septembra so v hladni deževni večer posvetili plameni in njihovi odsevi so se živahno poigravali na obrazih ljudi, ki so se ta večer zbrali pred svojim domom mogoče še v večjem številu kakor prej. Ura je bila šele sedem, večer je bil hladen in neprijeten. Ljudje pa so se že zbirali, čakali so brez nestrpnosti in brez godrnjanja. Prihajali so vedno novi in celo z avtobusi so se pripeljali. Ob stranskem vходу je bilo vrvenje še bolj živahno. Prihajali in odhajali so fantje in dekleta, vsak s svojim sveženjem skrbno zloženih oblek in varno zavitih rekvizitov. Nekaj minut pred osmo uro, še preden so se odprla vrata v dvorano, je med zbrano množico počasi zavozil osebni avto Ljudje so se razgibali in razveščali: »Poglejte, prišel je! Zares je prišel!« Da, na zaključno dramsko predstavo tretjega kostanjevškega kulturnega tedna v čast občin-

IZ MESTA NA KRKI

dramsko dejavnost, ki zaradi skrbno izbranega programa in vestno naštvudiranih predstav uvršča člane gledališča prostvetnega društva »Lojze Kosčak« med najboljše slovenske amaterske gledališke delavce. Pripravili so kar pet različnih predstav, dva obnovitvi in tri premiere: Benneljevo »Ljubzen treh kraljev«, Kreftovo »Celjske grofe«, Cufarjevo

»Ameriško tatvino«, Timayerjevo »Mladost pred sodiščem« in za zaključek še »Kloštrskega žolnirja«, Jurčičevo v Kostanjevici in njeno okolico lo-kalizirano povest, ki jo je dramaturgiral in režiral Lado Smrekar. Ze od sedme gimnazije se je sedanjemu ravnatelju kostanjevski nižje gimnazije in postrvovalnemu kulturno-prosvetnemu delavcu predla začenšel povesti. Ko je prišel na novo službeno mesto prav v Kostanjevico, je spoznal še bogato ljudsko izročilo o kostanjevškem samostanu in snov je v njem dozorela. Napisal je »Kloštrskega žolnirja« v dramski obliki in ga podnaslovil »romantična variacija v petih dejanjih na Jurčičevo temo«. Njegov »Žolnir« res ni verno v dialog prelit Jurčičeva povest. Od pisateljevega dialoga je ohranil samo drobce pogovora med prijorjem in ribičem Vidom v tretjem dejanju. Ohranil je iste glavne osebe in odnose med njimi. Kirigiral pa je značaje in spremenil konec. Jurčičev skrivnostni izkoreninjenc Adm Zabranek, dru-goverec, zločinec in samomurilac, je postal pošten, simpatičen svobodomislec, nekakšen

zgodnji liberalac, ki je iz tu-jega sveta v dolenjsko meste-ce prinesel sicer kaj malo spoštovanja do posevdenih samostanskih oseb, pač pa trdna moralna načela in pošten značaj. Spremenil pa je tudi značaj priorja Avguštna in drugih menihov ter se pri tem opiral na še živo ljudsko pripovedovanje o nič kaj svetem in čistem življenju kostanjevskih menihov. S tem je seveda nekoliko izpodmaknil osnovo medsebojnega nasprotstva priorja in žolnirja in moral-nu spremeniti konec: prior utone po nesreči, žolnir-čaribi Vide, ki se mu je v bo-lezni oglasila vest in omra-čila pamet. Res »romantična variacija« romantične povesti. Smrekarjeva dramaturgija ima lepe vrednote v spret-no zamišljeni zasnovi. ki je tudi v uprizoritvi dosegla lep učinek v temperamentnem oktetu kostanjevških oprav-ljivih meščank, pa tudi je-lijovih meščank, pogledu je marsikje tako sveža, kakor da bi bila vzeta vsaka beseda izpod Jurčičevega peresa. Bolj okorna je dramaturška zgradba, v kateri se je avtor vsa preneč bližal nivoju naših ljudskih iger iz preteklega stoletja in

zamiseli. Prav takšno prijetno presenečenje je novi kostanjevski otroški vrtec. Edino »razkošje« v njem so živahno poslikani zidovi, delo Lojzeta Perka. Drugo je vse tako pri-srečno skromno: mizice, stolčki, zlate ribice v kotu in najbolj igravke — prazne školice vžigalke, cigarete, vozne karte, šopi likanja, polena... Toda vse je čisto, pospravljeno, ure-jeno in zelo, zelo prijetno. Najbolj prijetna pa je vse-kakor skromnost kostanjev-skih kulturno-prosvetnih de-lavcev. Delajo postrvovalno, pridno kot mravlje in se ob težavah nikdar ne sklicujejo na finančno pomanjkanje. Se-veda ga poznajo, tudi ovira jih, a volje jim ne jemlje. Gledališče ne vdržiže le svo-jega lastnega dela, ne izdaja le svojega gledališkega lista, temveč skrbi tudi za ostale panoge kulturno-prosvetnega dela, posebno za izobraževa-nje. Lani je na primer gleda-lišče priredilo in vzdrževalo tečaj nemščine, gospodinj-stva, pošolske vzgoje kmečkih deklet in knjigovodstva, konč-no pa tudi priredilo zelo uspe-lno gledališki tečaj. To prav go-tovo ni samo kostanjevška, temveč slovenska posebnost! Zaradi te »posebnosti«, pa tudi zaradi pridnosti in skrom-nosti želimo kostanjevskim igralcem še veliko uspeha v »Žolnirjem«, še veliko kulturnih tednov in dober študij za naslednjo premiero, za »Kranjske komedijante!«

zamiseli. Prav takšno prijetno presenečenje je novi kostanjevski otroški vrtec. Edino »razkošje« v njem so živahno poslikani zidovi, delo Lojzeta Perka. Drugo je vse tako pri-srečno skromno: mizice, stolčki, zlate ribice v kotu in najbolj igravke — prazne školice vžigalke, cigarete, vozne karte, šopi likanja, polena... Toda vse je čisto, pospravljeno, ure-jeno in zelo, zelo prijetno. Najbolj prijetna pa je vse-kakor skromnost kostanjev-skih kulturno-prosvetnih de-lavcev. Delajo postrvovalno, pridno kot mravlje in se ob težavah nikdar ne sklicujejo na finančno pomanjkanje. Se-veda ga poznajo, tudi ovira jih, a volje jim ne jemlje. Gledališče ne vdržiže le svo-jega lastnega dela, ne izdaja le svojega gledališkega lista, temveč skrbi tudi za ostale panoge kulturno-prosvetnega dela, posebno za izobraževa-nje. Lani je na primer gleda-lišče priredilo in vzdrževalo tečaj nemščine, gospodinj-stva, pošolske vzgoje kmečkih deklet in knjigovodstva, konč-no pa tudi priredilo zelo uspe-lno gledališki tečaj. To prav go-tovo ni samo kostanjevška, temveč slovenska posebnost! Zaradi te »posebnosti«, pa tudi zaradi pridnosti in skrom-nosti želimo kostanjevskim igralcem še veliko uspeha v »Žolnirjem«, še veliko kulturnih tednov in dober študij za naslednjo premiero, za »Kranjske komedijante!«

